

Natoaktual Quarterly Review

ZVLÁŠTNÍ ČÍSLO

Vydané při příležitosti
konference o protiraketové
obraně 5. května 2008 v Praze

V tomto vydání NQR věnovaném tématu protiraketové obrany na základě výsledků konference konané v Praze 5. května 2008 pod názvem

Protiraketová obrana po bukureštském summitu NATO: evropské a americké perspektivy

mimo jiné přinášíme:

- Úplné znění Hlavní smlouvy mezi ČR a USA
- Shrnutí obsahu konference, včetně kompletních projevů hlavních hostů konference v češtině
- Komentář k zaměření a obsahu konference
- Exkluzivní rozhovor s hlavním polským vyjednavatelem Witoldem Waszczykowskiem
- Německý pohled na radar v Česku
- Přehled novinových článků o konferenci

Úřad vlády
České republiky

Ministerstvo zahraničních
věcí České republiky

Jagello 2000
Česká euroatlantická rada

Obsah

Editorial

Jak generální tajemník mantru NATO v Praze odčaroval, avšak kouzlo nezrušil s. 3

Program konference a představení řečníků

Konference se zúčastnila řada významných domácích i zahraničních představitelů v čele s generálním tajemníkem NATO s. 5

Komentář: Veřejná debata o strategických otázkách je pro českou veřejnost novinkou

Jiří Schneider, ředitel PSSI, hodnotí přínos a výsledky konference s. 10

Shrnutí jednotlivých bloků konference

Jaké jsou výsledky jednání a co jednotliví řečníci považují za klíčové s. 12

Projevy hlavních hostů konference

Projev předsedy vlády ČR Mirka Topolánka s. 15

Projev generálního tajemníka NATO Jaapa de Hoop Scheffera s. 19

Projev náměstka ministryně zahraničních věcí USA Johna Rooda s. 21

Americká perspektiva: Rozšíření protiraketové obrany do Evropy

Stručné shrnutí příspěvků všech účastníků konference z USA s. 25

Anketa: V čem vidíte přínos konference?

Hostů konference jsme se zeptali na to, co podle nich bylo hlavním přínosem konference s. 26

Exkluzivní rozhovor s Witoldem Waszczykowskiem

Pohled hlavního polského vyjednavče na problematiku protiraketové obrany s. 27

Alexander Bitter: Díky radaru je role ČR v NATO větší. A to se některým zemím nelíbí

Exkluzivní rozhovor s německým expertem ze Stiftung Wissenschaft und Politik s. 28

Co psala česká média o konferenci a návštěvě generálního tajemníka NATO s. 30

Text tzv. Hlavní dohody mezi ČR a USA o zřízení radarové stanice

Kompletní znění dohody podepsané 8. července 2008 ministry zahraničí obou zemí s. 37

Psalo se před šesti lety: Štít proti raketám může vyrůst v Česku s. 48

Jak generální tajemník mantru NATO v Praze odčaroval, avšak kouzlo nezrušil

Co změnila květnová návštěva generálního tajemníka NATO Jaapa de Hoop Scheffera v Praze? Na první pohled se zdá, že vůbec nic. Navzdory jeho jasné podpoře protiraketové obraně, po které někteří čeští politici tolik volali, se spíše zdá, jakoby se propast ještě více prohloubila – zastánci jsou ještě přesvědčenější a odpůrci ještě více zatvrzelejší.

To ovšem neznamená, že nic nepřinesla. Naopak. V posledních měsících se zkratka NATO ve spojitosti s protiraketovou obranou stala natolik frekventovaným pojmem, že lze s nadsázkou hovořit téměř o jakési mantře. Až do Schefferovy návštěvy politikové na nejrůznějších úrovních – od komunálních až po členy vládního kabinetu – bez přestávky opakovali, že pro radar budou tehdy, pokud na něj NATO kývne.

Nelze si nevšimnout, že této argumentace po pražských vystoupeních generálního tajemníka NATO ubylo, jako když utne – jakoby mávl jakýmsi kouzelným proutkem a mantru odčaroval.

Jeho pražské poselství lze shrnout následovně: 26 demokratických zemí se shodlo, že ohrožení balistickým útokem není žádná utopie, nýbrž reálná hrozba, a tudíž má smysl využít amerického systému ve velmi pokročilém stádiu vývoje a použít jej jako součást integrované obrany zemí Aliance. A především, jak v diskusi na konferenci prohlásil: „Nemá žádný smysl čekat na další alianční summit. Pokud jsme se shodli, že hrozba existuje, tak na ni musíme reagovat neprodleně.“

Tady však analogie s pohádkou bohužel končí. Tolik vzývaná podmínka sice odstraněna byla, odpor však nikoliv. Kouzlo je evidentně příliš silné.

Tyto řádky píše shodou okolností až po podpisu česko-americké bilaterální smlouvy, po kterém následovalo hned několik událostí – nejprve státní teheránskou propagandou vylepšená demonstrativní salva íránských raket Šaháb 3, pak výpadek dodávek ruské ropy – nejprve oficiálně kvůli čistě technickým problémům, pak zdůvodněný lepšími maržemi v Turecku –, načež do třetice přišla zamítavá reakce vrchního

íránského vyjednavče Saúda Džalíha na nabídku evropských mocností týkající se zastavení íránského nukleárního programu.

Osobně bych si velmi přál, abych se svou rodinou žil ve světě, kde žádné antirakety ani radary nebudou zapotřebí. Stejně tak si ale přeji, aby mé děti vyrůstaly v prostředí, které pro ně zajistíme tak bezpečné, jak jen budeme moci umět.

Myslím, že všichni odpůrci by měli české veřejnosti odpovědět na těchto pět otázek:

- Opravdu můžete stoprocentně vyloučit možnost, že se někdo na Evropu pokusí odpálit balistickou raketu s jadernou náloží?
- Opravdu si myslíte, že případným odmítnutím výstavby radarové stanice bude naše země bezpečnější?
- Jste si jisti, že po odmítnutí radaru Teherán přestane vyvíjet ještě výkonnější rakety, přestane popírat holocaust a hovořit o nutnosti vymazat Izrael ze zemského povrchu?
- Jste přesvědčeni, že pak hnutí Taliban přestane vyhrožovat současné pákistánské vládě a vážně uvažovat o převzetí moci v Islámábádu jako před časem v Kábulu?
- Jste přesvědčeni, že Kreml pak ustane ve své (neo)asertivní geopolitice vůči zemím bývalého východního bloku?

Pokud ve všech pěti bodech bude odpověď znít ano a bude se shodovat s realitou, pak budu první v řadě usilovat o zastavení přípravy výstavby radaru v Brdech.

Kdyby tomu totiž tak bylo, měly by už přípravy brdského radaru několikanásobně větší sílu a moc než Schefferovo květnové pomyslné mávnutí kouzelným proutkem.

Pokud se však tak nestane, budu dělat vše proto, aby radar v Brdech byl. A to co nejdříve.

Zbyněk Pavlačík
generální tajemník České euroatlantické rady
a ředitel Informačního centra NATO v Praze
pavlacikz@jagello.org

Výňatek z deklaráce summitu NATO v Bukurešti z dubna 2008 o protiraketové obraně:

Odstavec 37

Šíření zbraní hromadného ničení představuje rostoucí hrozbu pro alianční síly, území a obyvatelstvo. Protiraketová obrana tvoří jednu ze součástí širší odpovědi k odvrácení této hrozby. Uznáváme proto významný přínos, jenž poskytne plánované umístění prostředků protiraketové obrany USA v Evropě k ochraně spojenců před balistickými raketami dlouhého doletu. Hledáme způsoby, jak propojit tuto kapacitu se současným aliančním úsilím v oblasti protiraketové obrany, a to tak, abychom zajistili jeho úplnou integraci do budoucí alianční architektury protiraketové obrany. Majíce na vědomí princip nedělitelnosti bezpečnosti spojenců a alianční solidaritu, uložili jsme Severoatlantické radě, aby pro kompetentní politické rozhodnutí na summitu v roce 2009 rozpracovala alternativy pro vybudování komplexní architektury protiraketové obrany, která rozšíří pokrytí na celé alianční území a obyvatelstvo, jinak nechráněné systémem USA.

Odstavec 38

Rovněž pozitivně hodnotíme již vykonanou práci k posílení spolupráce mezi NATO a Ruskou federací v oblasti protiraketové obrany. Jsme vázáni principem maximální transparentnosti a recipročními opatřeními k budování důvěry, abychom tak zmírnili jakékoliv obavy. Vyzýváme Ruskou federaci, aby využila nabídky Spojených států na spolupráci v protiraketové obraně, a jsme připraveni posoudit potenciál k propojení systémů protiraketové obrany USA, NATO a Ruské federace, jakmile k tomu nastane vhodná doba.

Natoaktual Quarterly Review vydává v **Informačním centru o NATO** sdružení **Jagello 2000**.

Vychází čtyřikrát ročně plus zvláštní tematická čísla.

Vydávání NQR je podporováno Ministerstvem zahraničních věcí České republiky.

ISSN 1802-9892; Ev.č. MK ČR E 18072; NEPRODEJNÉ

Toto zvláštní číslo vychází 25. července 2008. Redakční uzávěrka byla 18. července 2008.
Aktuální číslo i archiv vydání jsou v elektronické podobě dostupné na stránce www.natoaktual.cz/NQR.

Redakce:

Zbyněk Pavlačík (předseda sdružení Jagello 2000)

Petr Zlatohlávek (výkonný ředitel IC NATO)

Ivan Zít (informační specialista Jagello 2000)

Lubomír Světnička (fotoreportér natoaktual.cz)

Externí spolupráce:

Adéla Tomíčková, Eliška Prchlíková, Jiří König, Ramzi Abu-Eid

Adresa redakce:

IC NATO, Rytířská 31, 110 00, Praha 1

email: info@natoaktual.cz, web: www.natoaktual.cz

Protiraketová obrana po bukurešťském summitu NATO: evropské a americké perspektivy

Konference proběhla 5. května 2008, kdy se celkem ve třech hlavních panelech a jednom úvodním bloku se představilo šestnáct řečníků. Zde najdete program konference, na dalších stranách krátká představení jednotlivých účastníků.

Program konference

9:45-10:45 Zahajovací blok

Zahájení konference a přivítání hostů: **Karel Schwarzenberg**, Ministr zahraničních věcí ČR

Úvodní projev: **Mirek Topolánek**, Předseda vlády ČR

Vystoupení hlavního hosta konference: **Jaap de Hoop Scheffer**, Generální tajemník NATO

Diskuse

11:00 – 12:30 Blok I – „Hrozby či rizika naší společné bezpečnosti“ (+ diskuse)

Witold Waszczykowski

Náměstek ministra zahraničních věcí, Polsko

Edgars Rinkevics

Státní tajemník ministerstva obrany, Lotyšsko

Jan Petersen

Předseda parlamentního Výboru pro obranu,
bývalý ministr zahraničních věcí, Norsko

Marko Mihkelson

Předseda parlamentního Výboru pro záležitosti EU, Estonsko

Isaac Ben-Israel

Poslanec Knessetu, Izrael

Robert L. Pfaltzgraff, Jr.

Prezident, Institute for Foreign Policy Analysis,
Fletcher School, Tufts University, USA

13:30 – 15:00 Blok II – „Vnímání hrozeb a/nebo rizik v Evropě a v USA“ (+ diskuse)

Alexandr Vondra

Místopředseda vlády, Česká republika

Christian Schmidt

Náměstek ministra obrany, Německo

Jim Marshall

Člen Kongresu USA

John O'Sullivan

Výkonný editor, Rádio Svobodná Evropa

Ronald D. Asmus

Výkonný ředitel, Transatlantic Center, The German
Marshall Fund of the United States

15:15 – 17:00 Blok III – „Možnosti transatlantické spolupráce“ (+diskuse)

John Rood

Náměstek ministryně zahraničí, USA

Renatas Norkus

Náměstek ministra obrany, Litva

Bud Cramer

Člen Kongresu USA

Stewart Eldon

Stálý zástupce při NATO, Velká Británie

Michel Billard

Programový manažer ALTBMD, NATO HQ

17:00 Závěrečné slovo: **Tomáš Pojar**, Náměstek ministra zahraničních věcí ČR

Organizátoři konference:

Úřad vlády
České republiky

Ministerstvo zahraničních
věcí České republiky

Jagello 2000
Česká euroatlantická rada

Úřad vlády
České republiky

Ministerstvo zahraničních
věcí České republiky

Jagello 2000
Česká euroatlantická rada

Protiraketová obrana po bukurešťském summitu NATO: evropské a americké perspektivy

ŘEČNÍCI

Zahajovací blok

Mirek Topolánek (*1956) je předsedou vlády České republiky a poslancem Poslanecké sněmovny PČR (od roku 2006). Vystudoval Strojní fakultu na Vysokém učení technickém v Brně. Je členem ODS od roku 1994 a jejím předsedou od roku 2002. V letech 1996 až 2004 byl senátorem za ODS. V posledních dvou letech svého senátorského období vykonával funkci místopředsedy Senátu PČR. Je členem správní rady Vysoké školy báňské – Technické university Ostrava a členem sdružení Jagello 2000.

Karel Schwarzenberg (*1937) je ministrem zahraničních věcí ČR a senátorem (od roku 2004). Po emigraci studoval práva v Mnichově a Štýrském Hradci a lesnictví ve Vídni. Založil v Bavorsku Československé dokumentační centrum, které schraňovalo literaturu v Československu zakázanou. V letech 1984-1990 byl předsedou Mezinárodního helsinského výboru pro lidská práva. Po pádu komunistického režimu v Československu byl do roku 1992 kancléřem prezidenta Václava Havla.

Jaap de Hoop Scheffer (*1948) je generálním tajemníkem Severoatlantické aliance (od roku 2004). Vystudoval práva na universitě Leiden. Po několika letech, které strávil na ministerstvu zahraničí Nizozemska, byl v roce 1986 zvolen do parlamentu za Křesťanskodemokratickou alianci (CDA). Ve stejnou dobu byl členem parlamentního shromáždění Rady Evropy a Západoevropské unie. V roce 1997 se stal předsedou parlamentní frakce CDA. V letech 2002 až 2003 zastával funkci ministra zahraničí Nizozemska. Během svého života působil také v řadě mezinárodních organizací a think-tancích.

Úřad vlády
České republiky

Ministerstvo zahraničních
věcí České republiky

Jagello 2000
Česká euroatlantická rada

Protiraketová obrana po bukureštském summitu NATO: evropské a americké perspektivy

ŘEČNÍCI

Blok I

Witold Waszczykowski (*1957) je náměstkem ministra zahraničních věcí Polska (od roku 2005). Na univerzitách v Polsku a USA vystudoval historii a mezinárodní vztahy. Od roku 1992 působí na Ministerstvu zahraničních věcí Polska, v jehož rámci byl například zástupcem velvyslance při NATO nebo velvyslancem v Íránu. Účastnil se mnoha konferencí zaměřených na odzbrojení, kontrolu šíření zbraní, bezpečnost a problematiku Středního východu. Je autorem několika publikací a na akademické půdě přednáší o bezpečnostních otázkách.

Edgars Rinkēvičs (*1973) je státním tajemníkem Ministerstva obrany Lotyšska (od roku 1997). Na univerzitách v Lotyšsku, USA a Nizozemí vystudoval politologii, mezinárodní vztahy a strategie přírodních zdrojů. Na Ministerstvu obrany Lotyšska pracuje od roku 1995, byl zástupcem šéfa delegace pro vyjednávání vstupu Lotyšska do NATO a rovněž vedl kancelář pro přípravu summitu NATO v Rize. Je nositelem mnoha národních i zahraničních vyznamenání.

Jan Petersen (*1946) je předsedou Výboru pro obranu norského parlamentu (od roku 2005), před tím zastával post ministra zahraničních věcí Norska (2001-2005). Je viceprezidentem Parlamentního shromáždění NATO a členem Norské atlantické komise. Je vystudovaný právník, od sedmdesátých let činný v regionální politice a od roku 1981 poslancem. V letech 1994-2004 byl předsedou Konzervativní strany, nyní je místopředsedou strany Mezinárodní demokratická unie.

Marko Mihkelson (*1969) je předsedou Výboru pro záležitosti Evropské Unie estonského parlamentu. Na univerzitě v Estonsku vystudoval historii. Je poslancem od roku 2003, před tím pracoval jako moskevský korespondent a posléze šéfredaktor novin Postimees, v letech 2000-2003 byl ředitelem think-tanku Baltic Centre for Russian Studies. Je nositelem mnoha řádů a vyznamenání (Francie, Itálie, Portugalsko, Estonsko, Lotyšsko).

Isaac Ben-Israel (*1949) je poslancem izraelského parlamentu (od června 2007) a předsedou Israel Space Agency (od roku 2005). Na univerzitě v Tel-Avivu vystudoval matematiku, fyziku a filosofii, dnes je tamtéž profesorem bezpečnostních studií. V letech 1967-2002 sloužil u izraelských leteckých sil, kde dosáhl hodnosti generál majora. Je nositelem mnoha vyznamenání a ocenění, například získal izraelskou Medaili obrany za vývoj zbraňových systémů. Je autorem množství publikací na téma mezinárodní bezpečnosti.

Robert L. Pfaltzgraff, Jr. je ředitelem Institute for Foreign Policy Analysis a profesorem mezinárodních bezpečnostních studií na americké Tufts University. Byl poradcem představitelů americké administrativy mj. na témata vojenských strategií, modernizace, budoucnosti NATO, šíření jaderných zbraní. Je autorem množství dnes už klasických monografií v oblasti mezinárodních vztahů, kromě USA přednášel i na univerzitách v Evropě i Asii.

Úřad vlády
České republiky

Ministerstvo zahraničních
věcí České republiky

Jagello 2000
Česká euroatlantická rada

Protiraketová obrana po bukurešťském summitu NATO: evropské a americké perspektivy

ŘEČNÍCI Blok II

Alexandr Vondra (*1961) je místopředsedou vlády pro evropské záležitosti (od ledna 2007) a senátorem za ODS. Vystudoval geografii na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy. V 90. letech působil jako zahraničně-politický poradce Václava Havla a jako první náměstek ministra zahraničních věcí. V letech 1997-2001 byl velvyslancem ČR v USA, poté vládním zmocněncem pro přípravu summitu NATO v Praze. Od září 2006 do ledna 2007 vedl ministerstvo zahraničních věcí ČR. V letech 2004-2006 byl čestným předsedou České euroatlantické rady.

Christian Schmidt (*1957) je náměstkem ministra obrany Německa (od listopadu 2005). Vystudoval práva a po státních zkouškách se věnoval pracovnímu a obchodnímu právu. V letech 1984-1990 byl obecním a okresním zastupitelem. V roce 1990 byl zvolen do německého parlamentu, kde střídavě působil ve výborech pro zahraniční záležitosti a obranu. Od roku 1999 byl členem Koordinační rady Česko-německého diskusního fóra. Několik let vedl parlamentní skupinu strany CDU/CSU pro bezpečnostní politiku.

Jim Marshall (*1948) je členem Kongresu USA, kam byl již potřetí zvolen za stát Georgia a Demokratickou stranu. Vystudoval práva na univerzitě v Princetonu a Bostonu. Studium v roce 1968 přerušil, aby odešel jako dobrovolník americké armády do války ve Vietnamu. Je členem armádního a finančního výboru Kongresu (Armed Services a Financial Services). V USA je uznávaným expertem na vojenské záležitosti. Za vojenské zásluhy získal řadu vyznamenání.

John O'Sullivan (*1942) je hlavním editorem Rádia Svobodná Evropa v Praze. Působil jako seniorní editor v London Times a v Daily Telegraph a také jako zvláštní poradce premiérky Margaret Thatcher. O'Sullivan byl šéfredaktorem United Press International a redaktorem časopisů National Interest a National Review. V poslední době působil jako odborný asistent na Hudson Institute ve Washingtonu, D.C. Je zakladatelem a spolu-předsedou New Atlantic Initiative, mezinárodní bipartijní platformy věnující se znovuposílení a rozšiřování demokracií Atlantického společenství.

Ronald D. Asmus je výkonným ředitelem Transatlantického centra The German Marshall Fund of United States v Bruselu (od 2005). Vystudoval evropská studia a sovětská a východoevropská studia na Univerzitě Toma Hopkinse a dále studoval politologii na univerzitě ve Wisconsinu. Jeho specializací jsou evropská bezpečnost a obranná politika, NATO, transatlantické vztahy a americko-evropská politika vůči Blízkému východu. V Bruselu pracuje od roku 2005, před tím působil v centrále GMF ve Washingtonu. V letech 1997-2000 zastával funkci tajemníka náměstka ministra zahraničních věcí USA pro evropské záležitosti. Je autorem řady uznávaných odborných publikací a držitelem ocenění.

Úřad vlády
České republiky

Ministerstvo zahraničních
věcí České republiky

Jagello 2000
Česká euroatlantická rada

Protiraketová obrana po bukurešťském summitu NATO: evropské a americké perspektivy

ŘEČNÍCI Blok III

John C. Rood (*1968) je náměstkem ministryně zahraničních věcí USA pro otázky mezinárodní bezpečnosti (od října 2006). Od května 2001 zastával funkci ředitele pro strategie omezení šíření zbraní hromadného ničení a otázky vnitřní obrany v Radě národní bezpečnosti (do roku 2003). Poté pracoval jako zástupce tajemníka ministra obrany pro strategii ozbrojených sil. V roce 2005 nastoupil na post náměstka pro strategii nešíření ZHN při Radě národní bezpečnosti. Je jedním z hlavních vyjednávačů USA v otázce umístění amerického radaru na českém území.

Renatas Norkus (*1967) je náměstkem ministra obrany Litvy pro bezpečnostní politiku a mezinárodní vztahy. Vystudoval právo na univerzitě ve Vilniusu. Na ministerstvu obrany působil už v letech 1994 až 1998. V letech 1999 až 2001 byl zástupcem litevského velvyslance při NATO. Další čtyři roky působil na velvyslanectví Litvy v USA, i jako zástupce velvyslance. V roce 2004 působil jako zástupce ředitele pro bezpečnostní politiku na litevském ministerstvu zahraničních věcí.

Bud Cramer (*1947) je od roku 1991 americkým demokratickým kongresmanem za stát Alabama. Vystudoval práva a několik let sloužil v americké armádě. Je členem několika výborů Kongresu, v jejichž rámci dohlíží na financování všech částí vlády, včetně ministerstva obrany a NASA. Je velkým příznivcem vesmírných objevů a NASA, za což získal v roce 2002 ocenění National Space Club 's Von Braun Memorial Award for Space Exploration.

Stewart Eldon je od roku 2006 stálým zástupcem Velké Británie při NATO. Studoval na univerzitě v Cambridgi. Působil jako zástupce Velké Británie při OSN, v této funkci se zabýval především africkými a asijskými otázkami. V polovině 90. let byl vyslán do Bruselu k delegaci Velké Británie při NATO. Pracoval zde v oblastech evropské obrany, rozšiřování NATO. Od roku 2003 do roku 2006 zastával funkci britského velvyslance v Irsku.

Michel Billard (*1945) je programovým manažerem projektu protiraketové obrany bojiště NATO (ALTBMD) (od roku 2005) a brigádním generálem v záloze. Vystudoval několik technických škol ve Francii a USA. Vojenskými technologiemi se zabývá celý život, dvacet let působil na francouzském ministerstvu obrany, následně ve společnosti Thales (na pozicích vztahujících se k protivzdušné obraně) a před svým závazkem v NATO působil ve společnosti ThalesRaytheonSystems SAS, kde se zabýval přímo protiraketovou obranou.

Komentář: Veřejná debata o strategických otázkách je pro českou veřejnost novinkou

Výsledky pražské konference a vývoj ohledně zapojení České republiky do projektu protiraketové obrany Spojených států amerických komentuje programový ředitel Pražského institutu bezpečnostních studií Jiří Schneider.

Konference o protiraketové obraně, která se konala 5. května 2008 v Praze, vhodně termínově i tematicky navázala na bukurešťský summit Aliance. Díky němu získala debata o zapojení budovaného amerického systému do systému obrany evropských zemí proti balistickým raketám nový impuls a v závěrečné deklaraci NATO ubralo část půdy pod nohama odpůrců vybudování radaru. Konference byla též příležitostí, jak zopakovat základní fakta o protiraketové obraně v kontextu minulosti a s výhledem do nejbližší budoucnosti.

Pro českou veřejnost je taková debata novinkou. Až do roku 1989 tu svobodná výměna názorů ohledně strategických zbraní nebyla vůbec možná. Dnes je zřejmé, že ani tehdejší vláda neměla dostatečné informace o rozmístěných sovětských raketách a jaderných hlavicích! Tento strategický deficit (dodnes tu chybí odborníci v oboru strategických studií) způsobil to, že se česká debata o umístění radaru příliš nezabývá strategií protiraketové obrany, ale je spíše zástupnou debatou o jiných otázkách, například o naší historické skepsi ohledně samotné podstaty spojeneckých závazků.

Otázka protiraketové obrany ovšem otevírá i v dalších evropských zemích rozpravu o tom, na jakých základech stojí obrana rozšířené Aliance a Evropské unie dnes, dvacet let po skončení studené války. Sečteno a shrnuto, z mnoha důvodů bylo možno očekávat zajímavou výměnu názorů mezi evropskými a americkými účastníky pražské konference.

Požizování raket není bezdůvodné

Balistické rakety byly a jsou strategickou účinnou zbraní. Vzhledem k vysokým nákladům a nižší přesnosti nelze předpokládat, že si je někdo pořizuje pouze jako prestižní hračku. Balistické rakety mají smysl jen jako možný nosič nekonvenčních zbraní (i pro dnešní Írán). Během studené války Sovětský svaz a Spojené státy na základě smlouvy ABM z roku 1972 zmrazily vývoj protiraketových obranných systémů, které by neutralizovaly arzenál protivníka a narušovaly tak strategickou paritu založenou na rovnováze vzájemného odstrašení. Tato rovnováha vojensky stále trvá, i když už dvě desetiletí není výrazem globálního soupeření dvou systémů.

V dnešní době rostou ambice a schopnosti mnoha států v oblasti raketových technologií a zbraní hromadného ničení, čímž představují hrozbu nejen pro své sousedy a regiony, ale i pro globální stabilitu. V dohledné době nelze vyloučit ani to, že se tyto zbraně stanou nástrojem asymetrické hrozby vydírání v rukou nestátních aktérů. Protiraketová obrana je jediným způsobem, jak těmto hrozbám čelit, pokud nechceme spoléhat pouze na diplomatické jednání podpořené hrozbou masivní odvety. Spoléhat se na odstrašení jadernými zbraněmi není vojensky ani morálně přijatelné. Hledají se technické možnosti obrany jakožto doplněk kontroly zbrojení a úsilí o omezení šíření zbraní hromadného ničení.

Spoluprací s USA Evropa získá. Stejně tak Rusko

Jednání o umístění radaru v ČR jako součásti systému protiraketové obrany je důsledkem našeho politického spojení s USA i naší geografické polohy. Nikdo však není nenahraditelný. Američanům nic nebrání, aby svůj protiraketový štít vybudovali na vlastním území a na moři, případně s podporou existujících zařízení v Grónsku a Velké Británii. Nemuseli by se zdržovat jednáním o umístění prvků protiraketové obrany v ČR a Polsku.

Fakt, že USA nabízejí protiraketovou obranu i evropským spojencům a vyjednávají o umístění prvků systému na jejich území, svědčí o tom, že nechtějí jednat unilaterálně, ale stojí - navzdory mnohým rozporům - o spojení s Evropou, která je v rámci NATO součástí globální bezpečnostní architektury. Kdyby se dnes pod domácím či ruským tlakem rozhodla nespolupracovat na protiraketovém systému se Spojenými státy, znamenalo by to historický zvrat.

Problém vztahu s Ruskem nesouvisí s protiraketovou obranou, ale tkví jinde – v ruské geopolitické nostalgii po vlivu ve střední Evropě a v riskantní ruské hře ohledně iránského jaderného programu. Na konferenci opakovaně zaznělo, že USA by mohly budovat systém protiraketové obrany chránící pouze vlastní území s prvky rozmístěnými na svém území, na moři či v kosmu. Z ruského hlediska by umístění prvků protiraketové obrany ve střední Evropě umožnilo vyjednat efektivnější kontrolu použití tohoto systému. Paralelně s budováním protiraketové obrany by mohla probíhat jednání o politických a technických opatřeních, která by oslabila ruské obavy z toho, že evropský pilíř protiraketového štítu bude devalvovat jeho strategický arsenál. Tím by se otevřela cesta k následným rusko-americkým jednáním o postupném snižování úrovně strategické parity. Škoda, že Rusové zatím vysílají spíše opačné signály. Byl to právě rozumný ruský

hlas, po němž mnozí účastníci volali, ale který na konferenci chyběl.

České obavy spojené se zapojením do balistického štítu se týkají hlavně toho, zda a jak se má Česká Republika exponovat v mezinárodních vztazích na straně svých spojenců, zejména USA. Za odporem proti radaru je tak skrytý odpor vůči členství v NATO jako základnímu pilíři naší obranyschopnosti. Protiraketová základna tedy působí pouze jako viditelný zástupný symbol. Lze doufat, že tento sborník poskytne dostatečné informace pro odpovědnou a nezástupnou debatu v rámci ratifikačního procesu v českém parlamentu. ●

Jiří Schneider
programový ředitel
Prague Security Studies Institute
V Praze, 14. 7. 2008

Foto: František Tóth

Konference se 5. května konala ve Velkém sále Ministerstva zahraničních věcí ČR.

Blok I – Hrozby či rizika naší společné bezpečnosti

Globální bezpečnost je pojem, který v prvním bloku na pražské konferenci zazněl z úst řečníků hned několikrát. Všichni souhlasili s tím, že vybudování amerických prvků protiraketové obrany v Evropě je nezbytné pro kolektivní bezpečnost a že je důležité, aby se členské státy Severoatlantické aliance shodly na řešení dalších hrozeb, kterým mezinárodní společenství musí čelit.

Adéla Tomíčková

Balistické střely jsou reálnou hrozbou

V letošním roce stoupl počet států s raketovými technologiemi o jednu třetinu a tyto technologie jsou ve velké míře používány jako politický nástroj a jako prostředek vydírání, uvedl jeden z argumentů, proč je nutné vybudovat společnou protiraketovou obranu, náměstek polského ministra zahraničí Witold Waszczykowski. „Věřím, že je protiraketová obrana racionální volbou a správným mezinárodním rozhodnutím, které přišlo v pravý čas,“ prohlásil Waszczykowski.

„Myslím si, že protiraketová obrana je smysluplná a jsem povzbuzen výsledky bukureštského summitu,“ podpořil Waszczykowského norský předseda parlamentního výboru pro obranu Jan Petersen s tím, že je nutné v tomto případě zdůraznit, že se jedná zásadně o obranný systém a že ze strany Íránu hrozí reálné nebezpečí. „Jedná se o pohled kupředu a jakmile se shodneme na tom, že hrozí nějaká hrozba, musíme se dohodnout i na způsobu obrany,“ dodal bývalý ministr zahraničních věcí Norska.

Předseda parlamentního Výboru pro záležitosti EU Marko Mihkelson z Estonska také projevil souhlas s plány protiraketového systému, který by měl být v budoucnu vybudován, avšak považuje za nutné, aby se více integrovaly činnosti NATO a EU. Historický pohled na tuto problematiku vnesl izraelský poslanec Isaac Ben-Israel, který varoval také před zanedbáním hrozeb a obranných systémů týkajících se střel krátkého doletu. „Měli bychom považovat balistické střely za vážnou hrozbu a měli bychom se proti ní naučit bránit,“ uvedl Ben-Israel.

Za reálnou hrozbu a riziko označil balistické střely I profesor americké Tufts University Robert L. Pfaltzgraff, Jr., který zároveň vyjádřil obavu, že se nepodaří obranný systém rozmístit včas. Pfaltzgraff zmínil i fakt, že protiraketová obrana je důležitá především pro ochranu lidských životů, což mnohdy bývá opomíjeno.

Rusko nemusí mít z amerického protiraketového systému obavy

Witold Waszczykowski komentoval také přístup Ruska k této problematice a o některých členských státech NATO se v této souvislosti vyjádřil jako o „rukojmích minulosti“. „Protiraketová obrana patří k novým přístupům období po studené válce,“ uvedl polský náměstek.

Jan Petersen znovu zopakoval, že Moskva nemá důvod k obavám, že by byly americké protiraketové komponenty namířeny proti Rusku. „Počet protiraket je tak malý, že nemůže ovlivnit ruský arzenál,“ dodal Petersen a zároveň zdůraznil nutnost transparentního vyjednávání mezi oběma stranami.

Robert Pfaltzgraff na adresu Ruska uvedl, že si nemyslí, že by iniciativa Washingtonu mohla nějak výrazněji narušit vztahy s Moskvou. Považuje také za důležité, aby se obě země vzdály konceptu vzájemného odrazování a přestaly své obyvatele používat jako rukojmí.

Dalším problémem je hrozící nedostatek energetických zdrojů

Kromě protiraketové obrany byla v prvním bloku několikrát zmíněna problematika nedostatku energetických zdrojů. Witold Waszczykowski ji označil jako nejdůležitější otázku, kterou by chtělo Polsko v budoucnu řešit na úrovni mezinárodního společenství.

K energetickým zdrojům se vyjádřil i lotyšský státní tajemník ministerstva obrany Edgars Rinkievics. „Existují i taková rizika a hrozby, jichž si nejsme vědomi,“ uvedl Rinkievics s tím, že je nutné přesvědčit především veřejnost, že jsou tyto hrozby neustále přítomny.

„Je zapotřebí je podrobně popsat a vyvolat všeobecnou činnost, která by je odvrátila,“ uvedl o hrozbách balistických střel, nedostatku energetických zdrojů, nedostatku pitné vody a dalších problémech Marko Mihkelson. ●

BLOK II – Vnímání hrozeb a/nebo rizik v Evropě a v USA

Hrozby plynoucí z šíření raketových technologií a šíření zbraní hromadného ničení jsou pro mezinárodní bezpečnost reálné, shodli se řečníci druhého bloku konference, podle nichž je nutné na tyto hrozby reagovat, a to společně.

Eliška Prchlíková

Vondra: Evropa a USA by se měly sblížovat

Všichni vystupující se shodli na tom, že hrozby pro mezinárodní bezpečnost jsou reálné, což potvrdil i summit NATO v Bukurešti. Místopředseda vlády ČR Alexandr Vondra ve svém příspěvku zdůraznil, že ačkoli Evropa i USA vidí hrozby jako reálné, liší se intenzitou, s jakou je vnímají, a metodou, pomocí které by jim chtěly čelit. Spojené státy mají na rozdíl od Evropy podle Vondrových slov tendenci spíše hrozby přeceňovat a častěji sahají k hospodářským sankcím a jednostrannému jednání. Tyto rozdíly mezi vnímáním hrozeb po 11. září 2001 neexistovaly. Tehdy byl celý svět solidární s USA, a proto byl americký vstup do Afghánistánu široce akceptován.

Roztržka mezi USA a Evropou nastala až v roce 2003 v souvislosti s válkou v Iráku, kdy některým evropským vůdcům nestálo spojenectví za politické riziko, kterému by byli vystaveni doma. Rozpory mezi transatlantickými spojenci podnítila i Evropská bezpečnostní strategie přijatá téhož roku.

Vondrova slova o roztržce z roku 2003 potvrdil i John O'Sullivan, hlavní redaktor Rádia Svobodná Evropa, když mluvil o vlně antiamerikanismu v roce 2003. Nicméně podle něj toto protiamerické cítění ve světě již slábne.

Na závěr své řeči Vondra odkázal na nedávné testy iránského raketového programu a potřebu evropského pilíře protiraketové obrany, který by byl v budoucnu propojen se systémem NATO. Vyjádřil naději, že v budoucnu se budou evropské a americké pozice v otázce protiraketové obrany sblížovat a že protiraketová obrana se dokonce může stát svorníkem mezi USA a Evropou. Svá slova podepřel tvrzením o vzájemné závislosti obou aktérů, kdy USA potřebují evropské spojence do misí a Evropa potřebuje Spojené státy jako garanta své bezpečnosti.

Na hrozby musíme reagovat. Společně

Další řečník, náměstek německého ministra obrany Christian Schmidt, poukázal na roli historické zkušenosti ve způsobu vnímání hrozeb ze strany USA a Evropy a zdůraznil, že samo vnímání hrozeb je často důležitější než realita. Nové hrozby však podle jeho slov nelze vnímat starým způsobem a, jestliže jsou hrozby Americe i Evropě společné, musíme na ně i společně reagovat. Schmidt také

vyzdvihl roli protiraketové obrany jako odstrašujícího prostředku.

Na Schmidtův příspěvek plynule navázal americký demokratický kongresman Jim Marshall, když prohlásil, že nejhorší chybou by bylo nepokusit se postavit se hrozbám. Marshall se také domnívá, že v současnosti je svět nebezpečnější než za dob studené války, a proto také poděkoval České republice za její působení v Afghánistánu. Na konci svého příspěvku Marshall všechny přítomné ujistil o pokračování projektu protiraketové obrany, ať už podzimní prezidentské volby v USA vyhrají republikáni či demokraté.

Tato slova posléze potvrdil i Ronald D. Asmus, výkonný ředitel Transatlantického centra German Marshall Fund of United States, když řekl: „Demokraté vnímají hrozby stejně, Hillary by v programu protiraketové obrany pokračovala.“ Asmus pouze upřesnil, že demokraté by v minulosti reagovali na některé hrozby pomaleji než administrativa George Bushe, ale že demokratické úvahy jsou jen v rovině „jak“, ne „zda“. Asmus také prohlásil, že pro Demokratickou stranu byl summit v Bukurešti v otázce protiraketové obrany jasným krokem vpřed.

Již zmíněný John O'Sullivan se ve svém příspěvku věnoval historii programu protiraketové obrany a spojenectví Evropy a Spojených států za dob vlády Margaret Thatcher a Ronalda Reagana. Zdůraznil také, že hrozba šíření zbraní hromadného ničení je větší hrozbou pro Evropu než pro Spojené státy, a zmínil roli Ruska v otázce protiraketové obrany. „Rusko svoje imperiální ambice ještě nevzdalo,“ poznamenal s tím, že ale věří ve zlepšování vztahů s Moskvou, které by pomohlo oběma stranám.

V následné debatě v odpovědi na otázku týkající se veřejné podpory protiraketovému programu Vondra připustil, že se české vládě dosud nepodařilo veřejnost přesvědčit o nutnosti výstavby radarové základny v ČR tak, jak si představovala. Nicméně zdůraznil, že lidé podporující stavbu radaru v ČR jsou o správnosti svého postoje hluboce přesvědčeni a také, že po summitu NATO v Bukurešti a „natoizaci“ systému se podpora protiraketového systému u české veřejnosti zvyšuje. ●

Blok III – Možnosti transatlantické spolupráce

Třetí a poslední panel na konferenci se věnoval možnostem transatlantické spolupráce. Vystoupili zde zástupci USA, Evropy i NATO. Všichni se shodli na nebezpečí, které představuje rozšiřování raketových technologií a zbraní hromadného ničení. Všichni také vyzdvihli závěry bukureštského summitu NATO, který jednoznačně určil protiraketovou obranu jako prioritní oblast pro další rozvoj euroatlantického společenství, potvrdil nutnost spolupráce mezi Evropou a Amerikou na všech úrovních a potřebu dialogu s Ruskem.

Jiří König

Jako první vystoupil John Rood, náměstek ministryně zahraničí USA a hlavní americký vyjednaváč v otázce umístění radarové základny USA v ČR. Ve svém projevu ukázal, že budování protiraketové obrany je dlouhodobý proces, který už má za sebou mnoho let vývoje. USA záleží v oblasti protiraketové obrany na mezinárodní spolupráci a už dnes s řadou zemí na programu spolupracují. S Ruskem vedou USA rozsáhlý dialog, předložily nabídku na spolupráci a kladou důraz na transparentnost.

Podle Johna Rooda je protiraketová obrana prostředek stabilizace situace, nikoli eskalace krize. „USA dbají na bezpečnost svých spojenců,“ uvedl. USA jsou připraveny podepsat smlouvu s ČR, poslední slovo ale budou mít vždy Češi. Na závěr projevu John Rood připomněl, že realizace projektu radarové základny v Brdech by znamenala novou éru vztahů mezi ČR a USA.

Renatas Norkus, náměstek ministra obrany Litvy, ve svém příspěvku hovořil o tom, že existují státy usilující o balistické střely a zbraně hromadného ničení, na něž neplatí jaderné odstrašení, proto je potřeba mít protiraketovou obranu.

„Každý stát musí přispět svým dílem k obraně před touto hrozbou... Architektura protiraketové obrany stojí více na vůli než na samotných vojenských a politických elementech,“ řekl Norkus a vyzdvihl přínos třetího pilíře pro bezpečnost celé Evropy. Zároveň vyzval všechny státy, aby na nic nečekaly, neboť zítra může být pozdě. Renatas Norkus ještě vyzdvihl důležitost spolupráce, dialogu a sdílení informací.

Bud Cramer, člen Kongresu USA za Demokratickou stranu, hned na začátku zdůraznil, že vývoj protiraketové obrany už běží delší dobu, během které měli demokraté několikrát většinu v obou

komorách i svého presidenta v úřadu, přesto ale nikdy projekt nezastavili a nezastaví ho ani v budoucnu. Pro rok 2009 navrhuje Senát USA 206 mil. USD na radarovou základnu v ČR. Radarová základna v Brdech by byla podle Cramera možností pro ČR přejít na kvalitativně lepší úroveň styků a spolupráce s USA. „USA nabízí ČR partnerství, ze kterého budete mít prospěch, bude to ale vaše rozhodnutí,“ řekl senátor.

Stewart Eldon, stálý zástupce Velké Británie při NATO, především zdůraznil příspěvek americké protiraketové obrany k obraně celé Aliance. „Plány USA na rozmístění třetího pilíře do Evropy znamenají přínos pro NATO,“ řekl Eldon. Velká Británie se snaží povznést protiraketovou obranu na mezinárodní úroveň.

„Závěry bukureštského summitu nám daly pevnou základnu, na které můžeme nyní stavět další spolupráci v oblasti protiraketové obrany... Hrozby se rozvíjejí rychle, obrana proti nim pomalu a je nákladná, pouze ve spolupráci s USA bude mít NATO obranu včas,“ pokračoval Eldon.

Na závěr vystoupil Michel Billard z velitelství NATO, programový manažer protiraketové obrany bojiště NATO (ALTBMD). V prezentaci Michel Billard všem přítomným ukázal, že propojení mezi protiraketovým deštníkem USA (BMD) a NATO (ALTBMD) funguje. Spolupráce už je v takové fázi, že se nyní testuje kompatibilita a propojení obou systémů, aby se mohly vzájemně doplňovat, a jak se mohli posluchači přesvědčit v Billardově prezentaci, poslední testy byly úspěšné. NATO má své testovací středisko v Nizozemsku, kde se testuje i zapojení amerického systému do systému Aliance.

Celou konferenci zakončil stručným shrnujícím projevem Tomáš Pojar, první náměstek ministra zahraničních věcí ČR. ●

Topolánek: Je lepší snášet kritiku za to, že čelím hrozbě, než jí nečelit, a ohrozit tak životy občanů

Projev předsedy vlády České republiky Mirka Topolánka

Pane generální tajemníku, pane ministře, excelence, vážení přátelé. Nazval jsem dnešní úvodní prezentaci přílehlavým názvem:

Protiraketová obrana, NATO a svoboda

Nemám pocit, že bych dokázal o tématu či k tématu dnešní konference říct něco absolutně nového, překvapivého a průlomového. Snad jen explicitně zdůraznit význam rozhodnutí bukurešťského summitu. O protiraketové obraně vedeme dlouhou a důkladnou debatu. Vede ji moje vláda a vede se v českém parlamentu. Vede ji vláda Spojených států amerických a vede ji ruská administrativa. Vede se na půdě NATO a Evropské unie. Vede se ve vrcholné politice a vede se i s veřejností. Může se zdát, že ta debata je až příliš dlouhá a příliš důkladná vzhledem k tématu, jehož se týká. Překvapivá, nečekaně kontroverzní. Emotivní. Nejde tu přece o vyslání tisíců bojovníků do cizí země, ani o zřízení velké vojenské základny na českém území. Nejde tu o vstup do nového paktu, o vytváření nové obranné strategie. Jde o malé obranné zařízení budované na základě našich, již uzavřených, spojeneckých smluv. Přesto, nebo právě proto, tuto debatu vítám. Je dobře, že ji vedeme dnes, kdy je ještě čas. Za situace,

kdy můžeme tuto debatu vést na principiální, hodnotové úrovni. Nikoli ploše, nikoli realizačně. Neexistuje totiž nic, co by v souvislosti s budováním MD reálně a významně, nebo dokonce negativně, zasáhlo do života českých občanů. A nakonec, ale ne v poslední řadě, vedeme tuto debatu v době, kdy ještě máme ve svých rukách všechny nástroje k odvrácení hrozby. Tak jako je NATO mělo po celých šest desetiletí své existence. A vždy je umělo použít. Proto vždy bylo a zůstalo a já pevně věřím, že do budoucna zůstane nejúspěšnější obrannou aliancí světa. Debata o protiraketové obraně nám v tom může posloužit jako katalyzátor. Po bukurešťském summitu jsme v této debatě zase o kus dál. Tím, že se americký systém MD stane součástí alianční architektury, dosáhneme efektivního propojení obranných systémů. Ale nejen to. NATO osvědčilo jednotu, osvědčilo předvídatost a strategické myšlení, osvědčilo vůli k obraně. Osvědčilo životaschopnost. Od Prahy, přes Rigu do Bukurešti. Chci se dnes věnovat otázce protiraketové obrany ze tří úhlů pohledu. Z hlediska prakticky bezpečnostního – jako prostředku k odvrácení konkrétní hrozby. Z hlediska geostrategického a geopolitického, týkajícího se významu NATO

Foto: František Tóth

a střední Evropy pro světovou bezpečnost. A konečně z hlediska hodnotového, které v sobě zahrnuje spojenectví, transatlantickou vazbu a společnou vůli k obraně. Záměrně jsem tyto okruhy seřadil od toho nejpraktičtějšího, k tomu nejvíce ideovému. Čímž vůbec nechci říci, že pro NATO coby vojenské a politické uskupení nejsou ideály důležité. Naopak.

I. Reakce na hrozbu

Systém protiraketové obrany je reakcí na konkrétní hrozbu. To je banální a nijak překvapivé konstatování. Přesto ho musíme stále znovu a znovu opakovat. Pro občany Evropy, kteří žijí šedesát let v relativním míru a berou jej jako samozřejmost, je obtížné přijmout fakt, že tento jejich klid může být něčím ohrožen. New York je daleko, 11. září zapomenuto a Američani i s tím jejich Bushem jsou taky dost divní. Madrid byl politicky zneužit a kdo ví, jak to bylo, a Londýn si za to taky může tak trochu sám.... Kdyby se do něčeho nepletli, tak by se třeba nic nestalo, že?... Velkou vinu na tom samozřejmě mají politici, u nás i venku, kteří existenci hrozby vědomě zamlčují, či zlehčují, aby si zvýšili vlastní popularitu. Nikdo netouží po zinkových rakvích, nikdo si nechce pálit prsty. Hazardují tak s bezpečností nás všech, i s bezpečností svých dětí. Politici opakovaně selhávají a média tomuto selhávání, pod taktovkou vulgarizace a pod záminkou sledovanosti, poslechovosti a čtenosti mnohdy pomateně tleskají. I když realisticky předpokládám, že speciálně u nás by se ve vládě tyto politici chovali jinak než v opozici, škody napáchané na veřejném mínění, na společenské kultuře, na vztahu svobody a odpovědnosti, jsou nevratné.

Protiraketová obrana má jediný a všem srozumitelný cíl. Zabránit zákeřnému útoku na civilní obyvatelstvo. Prvním, koho tato myšlenka napadla, byl Winston Churchill po nacistických náletech raketami V2 na britská města. Podoba hrozby se v průběhu času měnila. Americký prezident Ronald Reagan začal s budováním štítu proti sovětskému balistickému arzenálu. A i když SDI jako celek nikdy nebyla zprovozněna, splnila svůj účel. Eliminovala hrozbu prostě tím, že se i kvůli ní nepřítel „uzbrojil“ a říše zla se rozpadla. Studenou válku tak neprohráli Rusové, ale sovětský imperialismus. Dnes čelíme jinému nebezpečí. A to jak spojenci z NATO, tak i Rusko. Z bývalých nepřátel se sice pomalu, ale doufám že nezvratně, stávají spojenci. Nebo by se jimi mohli a měli stát. Spojenci v boji proti terorismu, proti novým hrozbám. A to se odvažují tvrdit i přes občasnou studenoválečnickou rétoriku, která z Moskvy někdy zaznívá. To nemůže znamenat ustupování ruskému tlaku, či zájmům, musí to

znamenat dialog, společný postup a společné zájmy. Resentiment po bývalé imperiální slávě je a musí být i v Rusku postupně překrýván pragmatickým přístupem. Jak země NATO, tak Moskvu totiž ohrožuje proliferace jaderných zbraní ve spojitosti s teroristickými, darebáckými režimy a těžce kontrolovatelnými skupinami. Víme, že Írán úspěšně vyvíjí rakety, které mohou zasáhnout Evropu. Víme, že může použít chemické či biologické zbraně, či pokračovat ve snaze získat atomovou bombu. Víme, že Sýrie podporuje Hizballáh, který destabilizuje oblast Blízkého východu a představuje nebezpečnou a k Západu nepřátelskou teroristickou sílu. Víme, že Severní Korea, která má jak rakety dlouhého doletu, tak atomovou zbraň, s těmito režimy spolupracuje. Víme, že existuje riziko, že substátní či transnárodní hráči se mohou těchto ničivých technologií zmocnit. Máme dost informací, které nás vedou k tomu, že tyto hrozby nesmíme podceňovat. Nelze s nimi, vzhledem k tajnosti detailně seznámit veřejnost, nelze je rozebírat v médiích. O to větší odpovědnost leží na politicích, kteří mají k těmto údajům přístup a nezastupitelnou povinnost učinit rozhodnutí. Povinnost, kterou z nich nikdo nesejme. Nejen proto, že to říká ústava, ale i zdravý rozum. Je přece nesčetněkrát lepší snášet kritiku za to, že čelím hrozbě, než jí raději nečelit, a ohrozit tak životy občanů. Je nesčetněkrát lepší být Churchillem než Chamberlainem.

NATO je funkčním společenstvím. Dokázalo ubránit svobodu svých členů, protože vždy správně reagovalo na měnící se hrozby. Umělo je pojmenovat, analyzovat a efektivně jim čelit. My jsme společně pojmenovali hrozbu útoku jednotlivými balistickými raketami na pražském summitu v roce 2002. Ten zahájil práce na Studii proveditelnosti. Před summitem v Rize v roce 2006 byla tato analýza hotova a potvrdila správnost nastoupené cesty. Společně jsme ji schválili. V Bukurešti jsme přijali společné rozhodnutí této hrozbě čelit a zařadit americký systém MD do aliančních obranných struktur. Rozhodli jsme se tedy společně jednat. Tento proces názorně ukazuje rozhodovací mechanismus NATO. Aliance postupuje rozvážně, rozhoduje v konsensu všech členů a zároveň prokazuje svoji akceschopnost. Rozhodnutí čelit hrozbě útoku balistickými raketami jsme přijali společně, svobodně a zároveň odpovědně.

II. Sféra bezpečí a stability

Budováním systému protiraketové obrany v praktické rovině čelíme konkrétní hrozbě. Tím, že jsme byli schopni toto rozhodnutí učinit a způsob, jakým se tak stalo, však zároveň ukazuje vyšší význam NATO, coby sféry bezpečí a stability.

A současně s rozšiřováním NATO se rozšiřuje i tento prostor bezpečí a stability. Aliance tu není „jen“ proto, aby ad hoc hledala recepty na jednotlivé hrozby. Představuje kompaktní společenství, které je nejmocnější obrannou aliancí planety, a zároveň je důležitým prvkem celosvětové bezpečnosti.

Kdyby NATO bylo jen utilitární organizací k odvracení jednotlivých rizik, celkem vzato by nakonec mohlo na MD i rezignovat. Kvůli nelibosti Ruska, kvůli vnitřní kritice, případně kvůli protiamerickým postojům části veřejnosti a politiků. Pragmaticky vzato by to neznamenovalo jako v době studené války hrozbu totálního zničení všech jeho členů, „pouze“ riziko vymazání některých evropských měst z mapy, nebo minimálně riziko vydírání tímtež. Aliance má však vyšší poslání. Představuje prostor sdílené bezpečnosti. Proto nelze připustit, aby jedna část NATO, ta zámořská, měla vyšší stupeň obrany proti raketám než ta evropská. Aliance má také geopolitický a geostrategický význam, který není pouhým součtem jednotlivých obranných iniciativ, ale má jedinečnou hodnotu právě a jen jako celek.

Kdybychom přistoupili na to, že se bez radaru a antiraket ve střední Evropě obejdeme, tak bychom tím fakticky připustili, že tento jednotný prostor neexistuje. Že některé země by sice byly v NATO, zároveň by se však natolik obávaly mručení ruského medvěda, že by tím gravitovaly zpět ke sféře ruského vlivu nebo by se z něj nikdy nevymanily. Jalta, resp. přesněji Teherán by tak určovaly dodnes naši realitu a rozdělení sfér vlivu. My přeci nechceme udržovat či obnovovat sféry vlivu, ale sféru bezpečí a stability. Takže NE Teheránu, ANO Bukurešti. Bylo důležité v tomto testu v Bukurešti obstát. Bylo důležité ukázat, že NATO se nenechá rozložit na prvočinitele. Že je z hlediska bezpečnosti monolitem, z nějž nelze vytrhávat jednotlivé kameny a drolit tak celkovou sílu Aliance. Evropa po celá dlouhá staletí hledala bezpečí ve složité rovnováze sil. Střední Evropa přitom hrála klíčovou roli. Právě zde se po staletí rodila řada krvavých konfliktů, které pak zasahovaly i ostatní země.

NATO toto hledání míru radikálně zjednodušilo. Nový status quo pokrýval dříve soupeřící státy jednou společnou střešou a i mocnosti vně tohoto společenství přiměla síla Aliance tento stav respektovat. Mimochodem, toto řešení je i jedinou potenciální šancí pro Západní Balkán a tím i pro nás. Tím, že jsme v Bukurešti přijali jasné a konečné rozhodnutí, jsme dali najevo, že NATO nejenže umí čelit jednotlivým aktuálním hrozbám, ale zůstává oním nezrušitelným prostorem bezpečí a stability.

Prostorem, kde stále platí ono mušketýrské „Jeden za všechny, všichni za jednoho“. Vyjednávací pozice takové aliance je úplně jiná, než by tomu bylo u samostatných zemí či jejich skupin. To je třeba mít neustále na paměti. I malé země mohou díky NATO užívat luxusu zajištění své bezpečné budoucnosti na úrovni, která nebyla nikdy v dějinách možná. Nikdy žádná obranná aliance totiž nebyla tak geopoliticky a geostrategicky kompaktní jako NATO. V tom byla Bukurešť zásadní. Této hodnoty NATO si je dobře vědomo i Rusko. S Aliancí se k jeho hranicím neposunul nepřítel, ale právě ona sféra bezpečí a stability. Ze Západu se tak stává důležitý partner Ruska na globální scéně. Partner silný a předvídatelný, s nímž lze najít společné hodnoty a zájmy. V dnešním světě, který je plný nových obtížně predikovatelných hrozeb, pocházejících od apriorně násilných a nepřátelských uskupení, je nalezení takového partnerství obzvláště důležité.

Jednoznačně vítám, že, tak jako celkově v boji proti terorismu, se i konkrétní otázka protiraketové obrany stala tématem jednání mezi Ruskem a USA, mezi Ruskem a NATO či mezi Ruskem a Českou republikou. Nalezená shoda, či náznak shody, může překvapit jen ty, kteří podceňují staletou schopnost zahraniční politiky Moskvy jednat pragmaticky a naopak přeceňují ruskou vnitropolitickou debatu a z ní vyplývající veřejná prohlášení. Tím, že Rusko přijalo společný postup v oblasti protiraketové obrany, nebo to aspoň připustilo, nejenže uznalo reálnou existenci hrozby, ale znovu se přihlásilo ke spoluodpovědnosti za osud světa. Považoval bych za obrovskou chybu Moskvu z této spoluodpovědnosti vyřazovat. A to jak zbytečným protiruským radikalismem, tak naopak nadbíháním těm moskevským kruhům, které kladou momentální nacionální velmocenské zájmy nad dlouhodobou potřebu zapojení Ruska do systému světové bezpečnosti. Potřebu, která platí jak uvnitř, tak vně ruských hranic, to zdůrazňuji. Protiraketová obrana tak znovu potvrdila jednotu NATO, potvrdila význam střední Evropy pro globální bezpečnost, potvrdila význam společného aliančního prostoru bezpečí a stability.

III. Spojenectví, svoboda a vůle k obraně

Protiraketová obrana vyzkoušela schopnost NATO reagovat na hrozby a prověřila jeho geopolitický význam. Jestliže to první představuje schopnost bránit se aktuální hrozbě „tady a teď“, to druhé pak záruku bránit se jakýmkoli budoucím hrozbám či jim předcházet, pak je ještě třeba mluvit o důvodech, pro které vůbec stojí za to se oněm hrozbám bránit. NATO od svého založení nebylo „jen“ vojenským společenstvím, ani „jen“ významnou geopolitickou

entitou. Bylo a je především společenstvím hodnot. Svoboda, naše nejvyšší sdílená hodnota, ta dala vzniknout transatlantickému spojení. Svoboda je to, co bráníme. A svoboda je také tím, co na nás nenávidí naši nepřátelé. Ať už jimi byli generální tajemníci komunistických stran či nyní usámové bin Ládinové. Svoboda je základním lanem, které spojuje země NATO na obou stranách Atlantiku. Hlavně proto jsme potřebovali americký systém protiraketové obrany. Nejen kvůli tomu, že je technicky nejdokonalejší, nebo protože USA jsou jediné schopné unést náklady spojené s jeho zaváděním.

Ještě důležitější bylo posílit transatlantickou vazbu. Vazbu, která zachránila Evropu před zkázou ve třech světových válkách: I., II. a studené. Ostatně právě tato vazba byla a je trnem v oku těch, kteří útočili a útočí proti stavbě radaru. Ten je sám o sobě malým zařízením, podobným těm, která stojí v řadě zemí NATO včetně Česka. Jenomže tentokrát nejde o radar italský, ale americký. Proto tolik uměle rozbouraných vášní. O tom, že jsou uměle, nebo spíše umně a zpravodajsky podporované, svědčí nejen informace tajných služeb, které nelze zveřejnit, ale už sám fakt, že přes ohromnou propagandu a naprosto neúměrný prostor, který získávají aktivisté ve sdělovacích prostředcích, se nepodařilo vyvolat ani jeden jediný spontánní protest. Stále jde o pár stejných tváří a velmi malé demonstrace, o stále stejné naučené věty. Stále stejné snahy, triky a vlastně i finanční zdroje. To neznamena, že se tyto organizované a podněcované protesty dají podceňovat. Ani náhodou! Bylo a je důležité tyto útoky přestat. Právě proto, že nemířily na jeden radar, na jedno konkrétní obranné zařízení, ale k samé podstatě, na které stojí NATO a celá naše civilizace.

Ustoupit by znamenalo oslabit spojení v rámci Aliance, oslabit transatlantickou vazbu. Znamenalo by to oslabit vůli k obraně svobody. Bez radaru bychom přežili, ale bez této vůle nikoli. Moje země se teprve před necelými dvaceti lety stala znovu svobodnou. Před sedmnácti lety od nás odešel poslední sovětský okupant. Před devíti lety jsme vstoupili do NATO, které poskytuje svým členům

nejvyšší možné záruky obrany svobody. Účastí na zahraničních misích jsme se zařadili mezi státy, které samy brání svobodu jiných. I za cenu obětí. Těch nejvyšších. Aktivním zapojením do projektu protiraketové obrany potvrzujeme, že jsme ochotni převzít i vyšší odpovědnost za společnou obranu svobody. Z Aliance nelze jen brát, je třeba také něco dávat. Dosud jsme sami spotřebovávali bezpečnostní záruky, které společenství poskytuje. Nyní je sami poskytneme ostatním.

Bukurešťský summit NATO potvrdil všechny tři funkce protiraketové obrany, Odvrácení konkrétní hrozby, geopolitický význam Aliance i její společnou vůli k obraně. Antibalistický deštník představuje jeden obranný systém. Zároveň však jeho globální povaha, nutnost spolupráce a konsensu všech členských států a podstata hrozby, na kterou reaguje, nám umožňují znovu a ještě lépe pochopit, co znamenají ona čtyři písmena N A T O. North Atlantic – pevná transatlantická vazba k obraně svobody. Treaty – smluvní sféra bezpečí a stability. Organization – funkční organizace schopná čelit všem myslitelným hrozbám.

Řekl jsem v úvodu, že je dobře, když vedeme dlouhou debatu o protiraketové obraně v době, kdy si tento luxus můžeme dovolit. Budeme si ho moci dovolit v budoucnu? Věřím, že ano, a to i díky tomu, že jsme v této debatě obstáli. Že jsme obhájili prostor svobody a nedali se zatlačit k nesvobodnému, k otrockému, populistickému rozhodnutí. K rozhodnutí, které by nám neúprosně zúžilo prostor svobody k příštímu jednání. „Podstatou člověka je svoboda“. To nejsou slova žádného konzervativního, nebo liberálního myslitele či politika. Tento výrok je připisován autoru dialektiky Hegelovi. Snad by tedy mohl být přijatelný pro pravicovou i levicovou část politického spektra. Ostatně, jak známo, rakety si své cíle také nevybírají... V tomto smyslu musí mít naše civilizace pud sebezáchovy, ve jménu této svobody bychom ji měli bránit, v tomto smyslu bychom měli vnímat naše společné poslání a v tomto smyslu bychom měli naplňovat i naši společnou odpovědnost.

Děkuji za pozornost. ●

Scheffer: Víím, že vést debatu o americké protiraketové obraně není snadné

Projev generálního tajemníka Severoatlantické aliance Jaapa de Hoop Scheffera

Pane premiére, pane ministře, dámy a pánové,

je pro mě velká radost být mezi vámi, a to na důležité a dobře načasované konferenci, která se bude dotýkat významného tématu. Těší mě, že Česká republika završila jednání o zřízení radarové stanice se Spojenými státy americkými jako součásti amerického systému obrany proti balistickým raketám. Podpis takovéto dohody v blízké budoucnosti bude, podle mého názoru, představovat významný krok vpřed při budování architektury protiraketové obrany v Evropě. Bude také významným krokem ve dvoustranných vztazích České republiky a Spojených států. Bude to ale také důležitá událost pro NATO, protože, domnívám se, otevře novou kapitolu v úsilí Aliance čelit novým hrozbám 21. století.

Když slyší lidé o NATO, obvykle jej spojují s odpovědí na bezprostřední problémy -- krize na Balkáně, útoky 11. září 2001 nebo budování bezpečného Afghánistánu. Představa o NATO jako o hasičském sboru je pochopitelná, neboť NATO má jedinečné schopnosti při řešení těchto výzev. A není proto žádné překvapení, že je po Severoatlantické alianci taková poptávka.

Ale chápání NATO jen jako hasičského sboru je příliš úzké. Ano, musíme být přirozeně schopni odpovědět na bezprostřední výzvy. Ale musíme být také schopni hledět dopředu a sledovat, zda se na obzoru neobjevují nové potenciální hrozby, a vyvíjet nové postupy při jejich zvládnutí. A při tom všem si musíme být vědomi času, který k tomu budeme potřebovat. Lidé často tuhle dimenzi NATO opomíjejí. Avšak právě schopnost NATO předjímat budoucí výzvy bude nabývat na důležitosti v novém strategickém prostředí. V nejistém světě nemůžeme čekat až do chvíle, kdy hrozby nazrají do konkrétní podoby.

Podoba nového bezpečnostního prostředí se už začíná rýsovat. Bude to prostředí, které budou ovlivňovat důsledky klimatických změn jako např. územní spory, růst cen potravin a migrace. Bude to prostředí charakterizované zápasem o energetické zdroje, vznikem nových silových center a také nestátních aktérů usilujících o získání přístupu k smrtícím technologiím.

Foto: Lubomír Světnička, natoaktual.cz

Bude to také prostředí charakterizované šířením balistických raket a zbraní hromadného ničení. Existuje nebezpečí, že jaderné ambice Íránu a Severní Koreje spustí dominový efekt, který bude těžké zastavit. A množství států, které mají balistické technologie roste – pomalu, ale jistě.

Hrozba balistického útoku se týká samotné podstaty závazku kolektivní obrany NATO. Jinými slovy jde k samotnému jádru naší aliance. Proto musíme na tuto hrozbu odpovědět, proto na ni musíme odpovědět společně.

Z těchto důvodů už poměrně dlouho hledáme – jak bilaterálně, tak na mnohostranném základě v NATO – způsob, jak nejlépe pokročit v oblasti protiraketové obrany. Musíme přitom brát v potaz politickou a veřejnou debatu, která často obsahuje svůj díl iracionality. Až příliš mnoho jejích protagonistů připustilo, aby politický a vojenský úsudek zastínila ideologická východiska.

Jako země, které by na svém území mohly mít prvky amerického protiraketového systému, Česká republika a Polsko musejí na svých bedrech nést hlavní tíhu této debaty. Víím, že to není snadné.

Victor Hugo kdysi řekl, že není nic silnějšího než idea, jejíž čas nadešel. Možná proto občas zmatená debata a přetrvávající prizmata studené války nedokázaly nakonec projekt pohřbit. A na bukureštském summitu NATO, který proběhl před měsícem a o němž se pan premiér několikrát zmínil, dali spojenci jasně najevo, že protiraketová obrana je věcí kolektivního úsilí, které nebude postaveno na vedlejší kolej.

Rozmístění amerického „třetího pilíře“ se možná týká jen několika spojenců, ale, jak jsem již řekl, šíření balistických raket je skutečnost, která se týká nás všech. Naše bezpečnost je nedělitelná. A tímto principem se budeme řídit při práci na protiraketové obraně v nadcházejících měsících a letech.

Takže, kde jsme a kam chceme dojít?

Zprv je jasné, že americký „třetí pilíř“ podstatně přispěje k obraně všech evropských spojenců. Je ale také jasné, že nepokryje všechny. A proto potřebujeme najít varianty úplnějšího pokrytí. Jednoduše řečeno, potřebujeme jak prvky amerického systému, tak další senzory a interceptory. To znamená, že potřebujeme propojit americký systém s ostatními národními systémy a se systémy NATO. V současné době se věnujeme vyhodnocování různých typů protiraketové architektury, abychom mohli vést další debatu a potenciálně dosáhnout rozhodnutí na příštím summitu NATO v roce 2009.

Otázka samozřejmě zní: „Je propojení různých systémů proveditelné?“ Odpověď je jasné „ano“. NATO má léty ověřenou zkušenost při zvyšování interoperability a integrování národních prvků do jednoho fungujícího systému. Při prvním testování byl úspěšně propojen systém NATO aktivní mnohohrstevné protiraketové obrany bojiště (ALTBMD), americký systém a francouzské a nizozemské komponenty. Pokud jde o efektivitu a náklady, je zřejmé, že propojený systém zahrnující celé NATO bude podstatně levnější a účinnější, než kdyby jednotlivé členské země vyvíjely a rozmísťovaly své vlastní systémy.

Zadruhé se musíme samozřejmě podívat na otázky spojené s politicko-vojenskými konzultacemi a velením a řízením takového systému. Blížící se nepřátelská raketa nám neposkytne dostatek času, abychom svolali Severoatlantickou radu. Potřebujeme proto vypracovat procedury, které nám umožní reagovat rychle. Ale ani v tomto ohledu nezačíná NATO od píky. Aliance má teď už téměř šedesátiletou zkušenost s procedurami při zvládnutí krizí a tato zkušenost nám zajisté pomůže při našich diskusích a hledání správných řešení.

Zatřetí, musíme zapojit Rusko. Rusko dalo už několikrát najevo svou nedůvěru ohledně zamýšleného „třetího pilíře“ USA. Je proto podstatné, abychom i nadále zahrnovali Rusko do našich diskusí jak prostřednictvím Rady NATO-Rusko, tak dvoustranných rusko-amerických rozhovorů, abychom vysvětlili podstatu vznikajícího systému a zmírnili ruské obavy. Na bukureštském summitu NATO jsme dali jasné najevo, že jsme připraveni jít ještě dále a jsme ochotni zkoumat možnost propojení amerického, ruského a aliančního systému protiraketové obrany. Dříve či později si Moskva uvědomí, že ani Rusko není imunní vůči důsledkům šíření raketových technologií. V té chvíli – a doufám, že to nebude trvat dlouho – Rusko zvaží nabídku NATO. A naše probíhající spolupráce s Ruskem v oblasti taktické protiraketové obrany tak bude moci být rozšířena i na strategickou úroveň.

Pane premiére, pane ministře zahraničních věcí, dámy a pánové,

Protiraketová obrana nedává všechny odpovědi na výzvu šíření nebezpečných technologií a musí být chápána v celkovém kontextu úsilí o kontrolu zbrojení a zastavení šíření zbraní hromadného ničení. Přirozeně naše odpověď v oblasti protiraketové obrany bude záviset na vývoji oné hrozby. Z těchto důvodů nemůže určitě debata o správném přístupu k protiraketové obraně skončit dnes. Nicméně charakter této debaty se už změnil. Nebavíme se už o tom, zda protiraketovou obranu chceme či ne, ale soustředíme se na to, jak zajistit její nejlepší účinnost.

Jinými slovy jsme se posunuli od abstraktních ideologických debat k reálným, konkrétním věcem. Tam také celá věc patří. Ve světě, kde nás fanatismus a technologický pokrok staví před problémy nevídaných rozměrů, je protiraketová obrana výrazem politické vůle bránit základní strategické zájmy a morální povinnosti chránit naše občany. Je to také výrazem našeho přesvědčení, že kolektivní obrana v rámci Aliance je nejlepším způsobem, jak zajistit bezpečnost budoucích generací. Děkuji vám mnohokrát za pozornost. ●

Rood: Raketové obrany jsou důležitými prostředky ke zvyšování stability

Projev náměstka ministryně zahraničních věcí USA Johna Rooda

Děkuji za možnost vás dnes oslovit. Také chci poděkovat gestorům této konference, ministerstvu zahraničních věcí České republiky České euroatlantické radě, za pozvání k projevu před vámi.

Je příhodné, že jsme se k debatě o protiraketové obraně a o jasném prohlášení vedoucích představitelů na summitu NATO v Bukurešti sešli zde v Praze, protože právě na pražském summitu NATO v roce 2002 se hlavy států a vlád členských zemí Aliance poprvé dohodly o přikročení ke zkoumání možností, jak chránit území Aliance a její obyvatele, a zadaly úkol vypracovat studii proveditelnosti.

Foto: Lubomír Světnička, natoaktual.cz

K protiraketové obraně v NATO jsme od roku 2002 urazili notný kus cesty. Domníval jsem se, že bude vhodné, když ve svém dnešním krátce posoudím bezpečnostní prostředí, shrnu, proč si ve Spojených státech amerických myslíme, že protiraketová obrana představuje stěžejní prvek účinné odpovědi na bezpečnostní hrozby, které před námi v jednadvacátém století stojí, a pohovořím o tom, kam podle nás protiraketová obrana v Severoatlantické alianci směřuje.

Hrozba

Bezpečnostní výzva, kterou pro NATO představují zbraně hromadného ničení a balistické řízené střely, se dále vyvíjí a stále více nás znepokojuje. V jisté době byly balistické řízené střely atributem elitní skupiny zemí. Za posledních třicet let se však počet států vlastnících balistické rakety zvýšil z 9 v roce 1972 na dnešních více než čtyřicet. Balistické řízené střely se od té doby dočkaly použití v řadě konfliktů, například iránsko-irácké válce, při Sovětské okupaci Afghánistánu, válce v Perském zálivu v roce 1991 a nejnověji v konfliktu s Irákem.

Dnešní trendy směřují ke střelám stále vyspělejšími a s větším doletem. Mezi zeměmi snažícími se disponovat tímto potenciálem se objevují některé z nejméně zodpovědných států – státy, které sponzorují terorismus a sousedním zemím se snaží vnucovat svoji vůli. Konečně v posledních letech jsme svědky vzestupu takového potenciálu v rukou nestátních činitelů, Hizballáhu, který v roce 2006 v průběhu konfliktu s Izraelem použil rakety a řízené střely a nadále pokračuje vzhledem k pomoci od Iránu a Sýrie ve vyzbrojování ještě účinnějšími prostředky. Jak řekl dne 21. března 2008 francouzský prezident Sarkozy:

“Dnes si všichni musíme uvědomovat skutečnost, že atomové rakety i vzdálených mocností mohou doletět do Evropy za méně než půlhodinu. V současné době mají tyto prostředky pouze velmoci, ale další země v Asii a na Středním východě usilovně na balistických střelách pracují. Mám na mysli zejména Írán. Írán zvyšuje dostřel svých raket; iránský jaderný program obestírají vážná podezření. V sázce je skutečně bezpečnost Evropy.”

Zejména znepokojivé jsou aktivity Íránu. Jak uvedl při slyšení před americkým Kongresem na počátku tohoto roku ředitel americké obranné zpravodajské služby generálporučík Maples:

“Írán nadále vyvíjí a pořízuje balistické řízené střely schopné zasáhnout Izrael a Střední Evropu, do čehož spadají i iránská prohlášení o nové verzi střely Šáháb 3 s prodlouženým dosahem a nové střední balistické řízené střele s doletem 2000 km zvané Ašura. Kromě trvalého nárůstu počtu kusů raketové výzbroje Írán výrazně zvyšuje ničivost a výkonnost stávajících prostředků cestou zlepšování přesnosti a pomocí nových hlavic se submunicí.”

Nebezpečí, které představují balistické řízené střely, Severoatlantická aliance v posledních letech ve velké míře zkoumá a jedná o něm a Spojenci si k němu vyměňují zpravodajské informace a rozborů. Jsem rád, že nyní díky této výměně máme v rámci NATO schválené vyhodnocení hrozby. Jak to dne 19. dubna 2007 po zasedání Severoatlantické Rady velice dobře shrnul generální tajemník NATO Jaap de Hoop Scheffer, “...mezi spojenci je nyní vnímání hrozby naprosto sdíleno. Všichni spojenci souhlasí s tím, že

je zde nebezpečí balistických řízených střel. Tečka.” Také bych rád podotknul, že toto společné hodnocení nebezpečí představovaného řízenými střelami bylo zohledněno v komuniké z Bukureštského summitu.

Bezpečnostní strategie

Od nástupu “raketového věku” mění tyto zbraně naše myšlení o účinné obranné strategii. Jak dne 22. října 1962 poznamenal prezident John F. Kennedy: “Již nežijeme ve světě, kde dostatečnou hrozbu bezpečnosti země ve formě maximálního nebezpečí představuje jen samotné odpálení zbraní.”

Kennedy zde poukazoval na donucovací potenciál, které představují řízené střely dlouhého doletu a další strategické zbraně tam, kde není účinné obrany nebo příslušného protiopatření. V bipolárním světě studené války počítala Severoatlantická aliance s výhledem mohutné odplaty atomovými zbraněmi k odstrašení protivníka od hlavní hrozby, kterou pro nás tehdy představovala sovětská pozemní invaze do srdce Evropy nebo raketový útok. Od té doby se však globální krajina mění. Ve dnešním novém bezpečnostním prostředí musí být účinné odstrašení založeno lépe než jen na ponurém výhledu na odplatu nejničivějšími zbraněmi, které kdy lidstvo vynalezlo.

Protiraketová obrana zesiluje odstrašení. Přítomnost takových obranných prvků vede k oslabení donucovacího potenciálu potenciálních protivníků vůči aliančním zemím. Protiraketová obrana také výrazně snižuje pravděpodobnost, že by naši protivníci v konfliktu vůbec použili řízené střely, protože takový raketový útok by bylo možné odrazit. Navíc i po zdárném využití protiraketové obrany by si NATO uchovalo naše veškeré schopnosti reagovat cestou protiúderů.

Protiraketová obrana je důležitým prostředkem k růstu stability v dnešním bezpečnostním prostředí. Tato zásada se prokázala v létě 2006, kdy Severní Korea zahájila přípravy na odpálení mezikontinentální balistické řízené střely Tepodong 2. Neznali jsme záměry Severní Koreje, ani jsme nevěděli, co střela nese ve své špičce. Mysleli jsme si však, že severokorejský vůdce chce vyvolat krizi. Významní experti na obranu, například ministr obrany za vlády prezidenta Clintona William Perry, psali, že riziko je tak velké, že by Spojené státy americké měly provést preventivní vojenský útok na odpalovací zařízení s cílem zničit mezikontinentální střelu Tepodong 2. Přesto vám mohu sdělit, že my v Bushově administrativě jsme nikdy takový postup nezvažovali, protože jsme měli jinou možnost. Namísto vyslání vojsk do oblasti, abychom případně

mohli provést preventivní protiútok, nebo abychom byli připraveni udeřit v odplatu, což by vedlo ke zhoršení situace, jsme raději poprvé aktivovali náš systém protiraketové obrany – uvedli jsme jej do pohotovosti s tím, že obsluha byla na svých místech 24 hodin denně. To nám umožnilo situaci spíše stabilizovat, než abychom krizi dále rozdmýchávali.

Rozvoj protiraketové obrany

Vzhledem k bezpečnostnímu prostředí a technologickému pokroku, díky kterému je účinná obrana vůbec možná, jsme svědky nárůstu počtu zemí, které protiraketovou obranu řeší. V různé fázi řešení programů protiraketové obrany je stále více zemí - od umístění systémů protiraketové obrany na svém území či jejich nasazení, provádění výzkumu a vývoje až po ranné fáze zpracování analýz na architekturu a požadavky systému. Mezi těmito zeměmi je Austrálie, Česká republika, Dánsko, Francie, Německo, Indie, Izrael, Itálie, Japonsko, Nizozemí, Polsko, Taiwan, Spojené státy a Velká Británie. A podotknul bych, že ruská strana je o hodnotě protiraketové obrany evidentně přesvědčena, jak prokazuje skutečnost, že nadále udržuje protiraketovou soustavu okolo Moskvy a zavádí systémy jako například S-300 a S-400.

V rámci NATO pracuje ve sféře protiraketové obrany několik členských zemí. Jejich úsilí sahá od umístění stěžejních zařízení na svém území, přes řešení výzkumných a vývojových programů, účast na cvičeních a simulacích protiraketové obrany až po nasazování vlastních prostředků. Například Spojené státy, Německo a Nizozemí rozmisťují systém Patriot PAC-3. Německo, Itálie a Spojené státy společně vyvíjejí nový systém protiraketové obrany zvaný MEADS. Kromě radarů amerického systému protiraketové obrany umístěných ve Velké Británii a na Dánském území v Grónsku, se samozřejmě zabýváme jednáními s Českou republikou a Polskem o umístění radaru a interceptorů na jejich půdě.

Výsledky summitu NATO v Bukurešti nás velice potěšily. Na tomto setkání se hlavy států a vlády dohodly na komuniké, ve kterém NATO jednoznačně uznává, že:

- Šíření raketových technologií představuje rostoucí hrozbu;
- Protiraketová obrana je důležitou součástí účinné reakce na tuto hrozbu;
- Americkou stranou navrhovaná zařízení v České republice a Polsku by představovala podstatný příspěvek ke zvýšení ochrany členských zemí NATO, čímž schválili naši činnost v tomto ohledu;

- Severoatlantická aliance by měla zkoumat způsoby rozšíření ochrany spojenců.

Tento summit představoval předěl pro protiraketovou obranu a úsilí NATO v této oblasti. Nedosáhli jsme toho však ze dne na den. Zaprvé by to nebylo možné, pokud by president Bush nerozhodl o odstoupení Spojených států amerických od Smlouvy o omezení protiraketové obrany (ABM) z roku 1972. Tato již překonaná smlouva by neumožnila bránit spojence před raketovým útokem, jak jsme navrhli činit formou umístění radaru v České republice a protiraketových střel v Polsku.

Vykročení ze smlouvy o protiraketové obraně je v souladu s rozhodnutím prezidenta Bushe vypustit písmeno "N" ze zkratky "NMD" označující národní protiraketovou obranu, aby bylo zřejmé, že zamýšlíme řešit protiraketovou obranu k ochraně jak Spojených států tak i našich spojenců před raketovým útokem. Dějiny nám ukazují, jak je důležité provázat naši bezpečnost s bezpečností našich spojenců. Jak řekl v roce 1957 president Dwight Eisenhower: "Amerika samotná a v izolaci není schopná zajistit bezpečnost ani sama sobě. Musí se k nám připojit potenciál a odhodlání národů, které se prokázaly jako spolehliví obránci svobody. Izolaci od nich se otevírá prostor pro válku."

Za poslední roky jsme v oblasti protiraketové obrany také svědky stálého pokroku Severoatlantické aliance, který vyvrcholil v komuniké ze summitu v Bukurešti. Ke komuniké z bukureštského summitu jsme samozřejmě nedospěli ze dne na den. Krátce zmíním některé hlavní kroky:

- V roce 1999 NATO ve své strategické koncepci uznalo potřebnost protiraketové obrany před atomovými, biologickými a chemickými hrozbami.
- V letech 2001-2003 vypracovalo NATO dvě studie proveditelnosti k protiraketové obraně, na kterých se podílely dvě nezávislé skupiny pracující na smluvní bázi.
- V roce 2002 se Aliance na svém summitu v Praze dohodla, že bude zkoumat možnosti ochrany aliančního území a obyvatel před balistickými řízenými střelami všech doletů, a zadala zpracování studie proveditelnosti.
- V březnu 2005 schválila Severoatlantická rada NATO program vytvoření aktivní vícevrstvé protiraketové obrany na bojišti (ALTBMD), čímž NATO učinilo první krok k vytváření kapacity k obraně svých sil a jiných strategických prostředků před útoky balistických řízených střel.

- V květnu 2006 byla Severoatlantické radě předložena následná studie NATO o proveditelnosti. Studie konstatovala, že ochrana území a obyvatel pomocí protiraketové obrany je technicky proveditelná.
- V listopadu 2006 na summitu v Rize přivítalo NATO dokončení studie proveditelnosti protiraketové obrany, zpracované na základě deklarace z pražského summitu v roce 2002, a vydalo úkol v pracích pokračovat, včetně aktualizace k vývoji raketových hrozeb.

Další transatlantické kroky

Co by tedy po bukureštském summitu mělo transatlantické společenství nyní činit? Je samozřejmě nezbytné, aby si NATO udrželo dynamiku vzešlou ze summitu, což zahrnuje i dokončení zpožděných úkolů v protiraketové obraně z Rigy. Práce na studiích budou využity jako podklad k rozpracování možností řešení architektury protiraketové obrany NATO s cílem rozšíření pokrytí na veškeré území spojeneckých zemí, které by jinak americkým systémem kryty nebyly.

Dokončujeme sice jednání s vládou České republiky o smlouvě o umístění radaru protiraketové obrany zde v České republice, ale ještě máme několik kroků před sebou. První dohodu ministři oficiálně podepíší zanedlouho. Za druhé očekáváme, že brzy dokončíme jednání na doprovodné smlouvě s Českou republikou o statutu sil, která je nezbytná pro zřízení radaru na české půdě. A pak bude samozřejmě na tahu český parlament.

V otázce nasazení protiraketových střel v Polsku zůstávám optimistou v tom, že je v našich možnostech zdárně uzavřít i jednání s polskou vládou, přestože v těchto jednáních ještě zbývá vyřešit několik významných otázek.

Jednání, která vedeme s Polskem a Českou republikou, vyvolávají značnou stíznost z ruské strany. V reakci na to se Spojené státy snaží ruské obavy rozptýlit – vedeme nejrozsáhlejší a nejhlubší dialog svého druhu. Jednoznačně jsme dali najevo, že prvky protiraketové obrany, které, jak doufáme, budou v Evropě umístěny, nejsou namířeny proti Rusku. Ukazujeme také technickou analýzu, na které vysvětlujeme, proč 10 protiraket v Polsku a jeden radar v České republice není hrozbou pro tisícovky strategických atomových hlavic a stovky mezikontinentálních balistických řízených střel, jež Rusko vlastní.

V průběhu tohoto procesu se dovídáme mnohé o ruských obavách. V rámci dialogu Spojené státy americké také předkládají rozsáhlé návrhy ke

spolupráci v protiraketové obraně. Dlouhodobě jsme přesvědčeni, že spolupráce v protiraketové obraně je nejlepším opatřením na vytváření důvěry, které můžeme nabídnout. Z toho důvodu přišly USA v dubnu minulého roku s nabídkou spolupracovat s Ruskem na celém spektru činností v protiraketové obraně. Od té doby jsme postoupili dále – nabídli jsme perspektivu společné regionální architektury protiraketové obrany pro Rusko, Spojené státy a NATO.

Spojené státy americké také rozpracovávají myšlenky v oblasti transparentnosti a opatření na vytváření důvěry ve snaze zvýšit důvěru ruské strany v to, že systém není namířen proti nim. Tato opatření představují například vzájemnou výměnu styčných důstojníků, kteří by mohli provádět monitoring a inspekce zařízení v České republice, Polsku, Rusku a Spojených státech, a také výměnu informací a technická opatření. To vše probíhá za úzké koordinace s vládami České a Polské republiky, přičemž se jednoznačně předpokládá, že jakékoliv organizační uspořádání by podléhalo schválení těmito vládami. Základem je, že vlády České a Polské republiky budou mít poslední slovo v tom, co se bude v jejich zemích dít, včetně jakýchkoliv případných aktivit ruského či amerického personálu.

Jsme potěšeni, že v tomto ohledu se nám daří s Ruskem činit pokrok. Na nedávném setkání prezidenta Bush s prezidentem Putinem v Soči byla zveřejněna strategická rámcová deklarace, ve které Rusko souhlasilo, že transparentnost a opatření na prohlubování důvěry, pokud se schválí a uskuteční, “budou důležitá a užitečná pro uklidnění ruského znepokojení.” V příštích týdnech se plánují opět sejít se svým ruským protějškem, náměstkem ministra zahraničních věcí panem Kisljakem k dalšímu rozpracování těchto opatření.

Vedení ze strany České republiky

Také jsem chtěl krátce vyzdvihnout způsob, kterým vláda České republiky vede tuto agendu v NATO. V posledním roce byla česká vláda v Severoatlantické alianci hybnou silou. Působí také na špici aliančního úsilí v boji s novými hrozbami, kterým čelíme v podobě zbraní hromadného ničení a balistických

řízených střel. Není to žádným překvapením vzhledem k vedoucí úloze české vlády v NATO v rámci jiné hrozby z oblasti zbraní hromadného ničení – hrozby chemických a biologických zbraní.

Jsem také potěšen, že s jednáními o protiraketové obraně přišla nová éra v bilaterálních vztazích mezi Spojenými státy a Českou republikou. V březnu se Spojené státy a Česká republika dohodly na vytvoření rámce pro strategický dialog k dalšímu posílení našich vztahů. Tento dialog nám umožní řešit širokou škálu strategických otázek - například:

- Mezinárodní bezpečnostní prostředí;
- Vzájemnou snahu o podporu demokracie, lidských práv a vládu zákona;
- Ekonomickou, průmyslovou a vědeckou spolupráci;
- Bezpečnostní a obrannou spolupráci.

Závěr

Kroky na poli protiraketové obrany, které podnikáme k ochraně armád a obyvatel zemí NATO, prokazují, že reagujeme na současné a budoucí výzvy mezinárodnímu míru a bezpečnosti. Naplnění těchto úkolů vyžaduje odhodlání a pevné vedení a já s potěšením konstatuji, že Česká republika prokázala obě tyto kvality.

Jak po setkání s premiérem České republiky Topolánkem dne 27. února 2008 řekl prezident Bush: “... naším úkolem jakožto vedoucích představitelů je řešit otázky dneška, ale také otázky zítřka způsobem, který povede k míru ve světě. A přesně to také činíme.”●

Foto: Lubomír Světnička, natoaktual.cz

Americká perspektiva: Rozšíření protiraketové obrany do Evropy

Na konferenci vystoupilo několik řečníků, kteří reprezentují americké vládní, legislativní i akademické kruhy. Přinášíme shrnutí jejich postojů.

Jiří König, Ramzi Abu-Eid

Kromě zástupce vládnoucí administrativy, náměstka ministryně zahraničních věcí Johna C. Rooda reprezentovali na konferenci americkou stranu a její pohled na stávající debatu o protiraketové obraně ještě dva demokratičtí členové Sněmovny reprezentantů Kongresu – Jim Marshall z Georgie a Bud Cramer z Alabamy – a rovněž dva zástupci americké akademické sféry Robert L. Pfaltzgraft, profesor mezinárodních bezpečnostních studií na Tufts University, a Ronald D. Asmus, výkonný ředitel Transatlantického centra The German Marshall Fund of United States v Bruselu.

Jednotícím bodem vystoupení všech představitelů z USA bylo společné přesvědčení, že **současný svět čelí vážným hrozbám a protiraketová obrana je proto nutností**, nikoliv dobrovolnou volbou. Z jejich vystoupení vyplynulo také to, že **konsenzus ohledně tohoto tvrzení je ve Spojených státech jasný napříč politickým spektrem**, a dělítka mezi Republikánskou stranou a demokraty se tak v tomto ohledu mažou.

Profesor **Robert Pfaltzgraft** během svého vystoupení uvedl, že již nyní je vzhledem k míře existujících hrozeb jisté, že protiraketová obrana měla být instalována dříve. Debatu probíhající v nynější době v Česku přirovnal k debatě, která probíhala před zhruba deseti lety ve Spojených státech. Na jejím základě tak přesvědčivě vyvrátil tehdejší hlavní argumenty politického i technického rázu zpochybňující nutnost instalace protiraketové obrany, které se v české radarové debatě dodnes běžně objevují.

Za hlavní důvod pro stavbu protiraketového štítu označil potřebu konečně se odchýlit od studeno-válečného konceptu vzájemné zranitelnosti (mutual vulnerability). Jak uvedl, „v 21. století nemůže nadále být civilní obyvatelstvo bráno jako rukojmí“. I proto bychom podle Pfaltzgafta měli přijmout protiraketovou obranu jako nedílnou součást systému zabraňujícího šíření zbraní hromadného ničení.

Kongresman **Jim Marshall** se ve svém příspěvku více zaměřil na historickou perspektivu věci. Poukázal na to, že první plány na protiraketovou obranu vznikly v USA již ve 40. letech minulého století a obdobný systém se začal budovat v 60. letech. Podle kongresmana Marshalla je svět dnes nebezpečnějším místem než v době studené války. Vzhledem k tomu, že naše současná technologická vyspělost už nám vybudování podobného systému umožňuje, neměli

bychom nad touto otázkou váhat. Podle Marshalla by „největší chybou bylo nepokusit se“ tento systém realizovat.

Česká republika a NATO by se tedy pokusit měly, protože budovaný systém nepochybně rozšíří obranné kapacity Severoatlantické aliance a její schopnost vyrovnat se s nejrůznějšími hrozbami.

Ronald D. Asmus začal své vystoupení jasnou narážkou zdůvodňující vybudování protiraketové obrany – a sice, že vnímání skutečného státníka je vnímáním někoho, kdo dovede očekávat krizi ještě předtím, než vypukne, a je odhodlán udělat vše proto, aby jejímu vypuknutí zabránil.

Ve většině svého příspěvku se posléze Asmus věnoval rozboru postoje amerických demokratů. Zdůraznil, že vnímání hrozeb mezi demokraty a republikány je téměř totožné a nepředpokládá proto jakoukoliv váhavost na demokratické straně. Za jistou demokratickou výhodu označil zvýšenou snahu této strany budovat širokou mezinárodní koalici i v otázce protiraketové obrany.

Bukurešťský summit Asmus chápe jako velmi důležitý moment ustavující případný radar v ČR a interceptory v Polsku jako součást alianční protiraketové obrany. Z hlediska demokratů je však potřebné, aby systém dostatečně chránil celou Evropu, včetně její jihovýchodní části. Na závěr vyjádřil silné přesvědčení, že protiraketová obrana v jisté formě v Evropě opravdu vybudována bude a její technologická kvalita se bude postupně zlepšovat.

Kongresman **Bud Cramer** se ve svém vystoupení zaměřil především na objasnění demokratické role v budování protiraketové obrany v 90. letech. Zdůraznil, že to byl demokratický prezident Bill

Clinton, kdo v roce 1999 podepsal National Missile Defense Act, který dal podobu v současnosti budovanému systému. I proto kongresman Cramer vidí dlouhodobý demokratický závazek budovat protiraketový štít jako velmi silný.

Cramer se dále zaměřil na popis rostoucího nebezpečí, plynoucího z neustálého rozvoje

balistických raket. I proto je podle něj třeba stávající systém nadále vylepšovat. Jeho nedokonalost ale nevidí jako nevýhodu, nýbrž jako klad v podobě uvědomění si vlastních slabin. České republice pak podle kongresmana Cramera poskytuje radar velkou příležitost pro zcela novou dimenzi partnerství se Spojenými státy. ●

ANKETA: V čem vidíte přínos konference?

Jak vnímali konferenci „Protiraketová obrana po bukureštském summitu NATO: evropské a americké perspektivy“ někteří její účastníci? Byla pro ně přínosem a měla dopad na jejich názory ohledně protiraketové obrany? Zeptali jsme se následujících hostů.

Adéla Tomíčková

Dana Kuchtová

Místopředsedkyně Strany zelených

Přínosem pro mě byla rozhodně, protože jsem se tu dozvěděla velmi mnoho zajímavých informací. V tomto smyslu v každém případě.

Jinak mohu ale říci, že bych tady očekávala větší počet politiků. Alespoň já jsem se domnívala, že je tato konference určena pro politiky, opinion makery, tedy pro ty, kteří budou jednou rozhodovat v hlasování v parlamentu. Takže se tady cítím trochu nespokojená, protože tu jsou samí úředníci a činitelé v NATO a jinde, ale politiky jsem tu viděla tři. Já jsem dnes mimo parlament. Přišla jsem z vlastního zájmu, protože je toto téma pro Stranu zelených velice aktuální a velice žhavé.

Co se týče mého názoru, tak ten je zatím spíše takový jako má většina Strany zelených, tzn. pro nás je velký problém to, že americký systém není aktuálně součástí multilaterální obrany NATO.

Jiří Schneider

Programový ředitel PSSI

Pro mě konference byla přínosem. Můj názor neovlivnila, protože už se této problematice věnuji delší dobu a už jsem si ho utvořil. Doufám ale, že ovlivní názor těch, kteří si ho ještě neutvořili.

Nikola Hynek

Ústav mezinárodních vztahů

Konference pro mě přínosem byla.

Taková konference je určitě dobrá, samozřejmě je tu ale otázka, která s tím souvisí, a to otázka načasování této konference, když už je prakticky všechno domluvené.

Ale rozhodně je to velice dobrá konference, s kvalitním obsazením, relativně vybalancovaným, spousta demokratů, více diverzity v názorech a samozřejmě mít tady profesora Pfaltzgraffa, největšího odborníka a proponenta „space assetu“, je velice zajímavé. Takže v tomto kontextu je to naprosto potřebné, obzvláště pro osvěžení znalostí a veřejné debaty, která do teď byla velice reaktivní.

Waszczykowski: Informační kampaň k protiraketové obraně bude až po podpisu smlouvy

Exkluzivní rozhovor pro NQR s náměstkem polského ministra zahraničí a hlavním polským vyjednavatelem s USA o spolupráci na protiraketové obraně Witoldem Waszczykowskim.

Jiří König

Americký návrh na rozšíření systému protiraketové obrany do Evropy obsahuje i potřebu rozmístění deseti interceptorů v Polsku, které rovněž vede s USA jednání o přítomnosti jejich základny na svém území. Některé aspekty možné spolupráce Polska s Američany ale vnímají naši severní sousedé odlišně. Witolda Waszczykowského, jednoho z řečníků na konferenci v Praze, jsme se na ně proto zeptali.

Foto: Lubomír Světnička, natoaktual.cz

V České republice se debatovalo o protiraketové obraně již od jara 2007, v září pak vláda zahájila informační kampaň, v níž vysvětluje občanům, o co jde. Provádí vaše vláda také nějakou informační kampaň?

Debata o protiraketové základně v Polsku začala již před několika lety. Každý měsíc se konají různé konference a diskuse. Polské ministerstvo zahraničí, ministerstvo obrany, úřad národní bezpečnosti provozují internetové stránky, kde se mohou polští občané dozvědět o protiraketové obraně a do kampaně jsou zapojena i polská média, která jsou prolínána s oficiálními informačními servery. Polská vláda ale klade důraz především na představení finální dohody s USA. Takže teprve po podpisu smlouvy hodlá vláda připravit hlavní informační kampaň, aby polské občany seznámila s dohodou a jejími výhodami.

Do jaké míry je pro Polsko důležité, aby protiraketová obrana byla propojena s NATO, což se zdá být pro některé české politiky zcela zásadním problémem?

Polsko se na tuto věc dívá trochu jinak. Protiraketová obrana, jejíž části by mohly být umístěny v Polsku a

Česku, je namířena proti balistickým střelám dlouhého doletu. Protiraketová obrana NATO je proti střelám krátkého a středního doletu. Proto Polsko chápe protiraketovou obranu vyvíjenou Spojenými státy jako vhodný doplněk k protiraketové obraně NATO. Oba systémy mohou vzájemně spolupracovat a samozřejmě, že čím víc bude protiraketová obrana USA integrována do systému NATO, tím lépe. Polsko chápe americký deštník podobně, jako americké síly odstrašení. Také nejsou pod nadnárodní kontrolou NATO, a přesto poskytují ochranu pro všechny spojenecké země NATO.

Polsko má přímou hranici s Ruskem, vztahy mezi oběma zeměmi jsou z historických důvodů tradičně horší. Jak vážně bere Polsko ruské postoje, které jsou vůči americkému návrhu značně negativní?

Polsko bere ruské námitky velice vážně. Nová vláda mnohem více naslouchá ruským argumentům, aby poznala ruské námitky a názory. Otevřeli jsme přímý dialog s Ruskem, kde si vyměňujeme naše názory a konzultujeme kroky. Nicméně, nedovolíme, aby nám Rusko říkalo, zda můžeme podepsat dohodu o umístění interceptorů v Polsku nebo ne. Rozhodnutí o umístění protiraketové základny v Polsku bude naše suverénní rozhodnutí.

Jako polský velvyslanec jste strávil nějakou dobu v Íránu. Jak vážné nebezpečí podle Vás představuje íránský režim pro Evropu?

Írán je potenciálně bohatá země s velkými zásobami ropy a plynu, které mohou Íránu přinést značné množství finančních prostředků. Bohužel ale vládnoucí režim není ani demokratický ani transparentní. Íránští představitelé mají často agresivní a konfrontační postoje a islámské struktury jsou v Íránu prorostlé do armády a rozhodovacích orgánů. Musíme být vůči Íránu velice ostražití. ●

Alexander Bitter: Díky radaru je role ČR v NATO větší. A to se některým zemím nelíbí

Rozhovor s německým expertem ze Stiftung Wissenschaft und Politik o protiraketové obraně
Eliška Prchlíková

Otázkou protiraketové obrany se přirozeně nezabývají jen Česko, Polsko a USA. Americká nabídka na rozšíření deštníku do Evropy budí emoce i jinde. Podle německého experta Alexandera Bittera vnímají citlivě tuto otázku i naši západní sousedé. „Díky protiraketové obraně se vaše role v rámci Severoatlantické aliance výrazně zvětšila. Musíte chápat, že některým starým členským zemím NATO se toto nelíbí,“ říká v exkluzivním rozhovoru pro NQR Bitter.

Alexander Bitter je výzkumným pracovníkem v Německém ústavu pro mezinárodní a bezpečnostní otázky (Stiftung Wissenschaft und Politik - German Institute for International and Security Affairs; <http://www.swp-berlin.org/>). Je majorem v záloze, do roku 2006 působil v německém letectvu. Dlouhodobě se ve svém výzkumu zabývá otázkou protiraketové obrany. Je autorem studie *NATO and Missile Defence: Implications for Germany before the Bucharest Summit in 2008*, která v SWP vyšla loni. Rozhovor nám poskytl 5. května v Praze, kde se jako host účastnil konference v Černínském paláci.

Foto: Archiv/SWP

Jak se německá veřejnost dívá na Českou republiku a Polsko v kontextu protiraketové obrany?

Rozhodně ten postoj není vůči těmto dvěma zemím negativní. Vždy jde spíše o pochybnosti ohledně politiky George Bushe. V roce 2003 na začátku války v Iráku si hodně Němců říkalo, že se jedná o velkou chybu. Proto se nyní ptají: Co zase chtějí USA udělat teď? Politici v Německu kritizují polské a české chování, protože my bychom bývali preferovali, kdyby se k této otázce hned zprvu našlo společné alianční řešení.

Nicméně úkolem instituce, ve které pracuji, je vysvětlovat chování členských států NATO, proto musíme chápat, že Polsko i Česko chtějí mít pevnou transatlantickou vazbu pro svoji bezpečnost. Tento váš postoj má své historické a ekonomické důvody. Popravdě nevěřím, že se polská a česká vláda nějak zásadně soustředí na hrozbu raket z nepřátelských států. Tyto dvě země mají stále pochybnosti o Rusku, možná sto procentně nevěří garancím ze strany Evropské unie, takže chtějí posílit svoji transatlantickou vazbu. I my jsme v 50. letech říkali, že američtí vojáci na naší půdě nám zajistí bezpečnost. Dnes by tisíce vojáků neměly smysl, ale strategické zařízení na vašem území ano.

O co tedy myslíte, že České republice v kontextu otázky protiraketové obrany jde?

Nevěřím, že se Alexandr Vondra (hovořil na konferenci – pozn. red.) bojí raketového útoku. Možná za deset let ano, ale ne teď. Nyní je to otázka

vašeho národního zájmu. Vidíte, že díky protiraketové obraně se vaše role v rámci Severoatlantické aliance výrazně zvětšila. Musíte chápat, že některým starým členským zemím NATO se toto nelíbí. Mají pocit: Chtějí nám ukazovat, jak NATO funguje? Jste na pódiu, jste noví členové a jste vidět.

Změnil se nějak postoj Německa vůči americkému projektu protiraketové obrany po bukureštském summitu NATO?

Ne, myslím, že se nezměnil. V Německu je otázka protiraketové obrany stále otevřeným tématem a samo Německo v ní musí najít svoji pozici. Ještě stále existuje kolem tohoto tématu mnoho politických otázek, takže v Německu zatím není žádné vládní rozhodnutí o celkovém postoji vůči protiraketové obraně.

Existují rozpory v názoru na protiraketovou obranu mezi dvěma stranami německé vládní koalice?

Ano, velké. Socialisté z SPD mají mnohem více pochybností o smyslu protiraketové obrany, mají stále mnoho nezodpovězených otázek, takže jsou vůči systému mnohem kritičtější než konzervativci z CDU/CSU, u kterých je mnohem větší tradice transatlantického přátelství.

Myslíte si, že kdyby byla záruka, že v budoucnu bude americký protiraketový systém plně propojen s aliančním, že by to ovlivnilo postoj Německa vůči němu?

Pro Německo je samozřejmě mnohem lepší mít tyto dva systémy propojeny nebo alespoň mít americké části štítu v aliančních zemích, než nealiančních. Nicméně v tuto chvíli se jedná o bilaterální záležitosti USA a České republiky a USA a Polska. Pro Německo je pozitivním signálem, že všechny tyto tři země jsou členy Severoatlantické aliance, čili existuje naděje, že v této otázce dojdeme k nějakému společnému aliančnímu řešení. Ovšem měli bychom mít na paměti, že ty dva systémy nebudou nikdy plně propojeny, takže bychom neměli být přehnaně optimističtí. Vždy půjde o americká zařízení na české a polské půdě, z nichž nám Američané budou ochotni poskytovat data, ale velení a kontrola budou vždy věcí Spojených států.

Je pro německé zákonodárce důležitý názor Ruska na americkou protiraketovou obranu?

Ano, je velmi důležitý. Neměli bychom mít protiraketovou obranu NATO, kvůli které bychom

měli vážné roztržky s Ruskem. I když si myslím, že Rusko se nyní více zajímá o jiná témata – o Kosovo a rozšiřování NATO – a stejně tak chce zabránit umístování aliančních zařízení v zemích, které patřily do sovětské sféry vlivu. V otázce Ruska jsem optimistou. Hodně lidí nevidí, že Spojené státy nyní vysílají do Ruska mnoho pozitivních signálů a nabídek, což by se mohlo stát základem důvěry a možná i spolupráce mezi oběma zeměmi. My v Německu nechceme mít konflikt s Ruskem. Chceme, aby Rusko bylo stabilizační zemí pro střední Asii, proto si myslím, že by bylo vážnou politickou chybou znepřátelit si ho kvůli systému protiraketové obrany. Nyní s tímto postojem souhlasí i USA. Neměli bychom zapomínat, jak moc spolu Washington a Moskva za zavřenými dveřmi komunikují. Domnívám se také, že s novým ruským prezidentem nebude tolik emotivních debat a snad budeme zase moci jednat přímo k věci. ●

Foto: Lubomír Světnička, natoaktual.cz

Základna protiraketové obrany USA ve Fort Greely na Aljašce. V současné době je zde umístěno 17 interceptorů. Základna má rozlohu 800 akrů a působí na ní zhruba 200 vojáků.

Více se o základně a návštěvě ministryně obrany ČR Vlasty Parkanové dočtete ve zprávě na www.natoaktual.cz z 20.7.2008 "Podívejte se na základnu, odkud Američané odpalují antirakety".

Co psala česká média o konferenci a návštěvě generálního tajemníka NATO

Hospodářské noviny

6.5.2008, str. 2

PROTIRAKETOVÁ OBRANA

Šéf NATO v Praze: Radar vás ochrání

Terеза Nosálková
www.hned.cz/nosalkova

PRAHA, 6. 5. 2008

Vláda zřejmě chtěla zasadit »poslední ránu« kritikům radaru. Pozvala si do Česka generálního tajemníka NATO Jaapa de Hoop Scheffera, který včera v Praze americký radar pochválil.

Zvlášť opozice, ale i vládní Strana zelených, podmiňují podporu americké vojenské základně co nejpřihlednějším začleněním radaru do aliančního systému.

I proto je drobný nenápadný muž, který včera strávil v Praze osm hodin, pro českou vládu z diplomatického pohledu podobně těžkou vahou jako vysocí představitelé americké administrativy.

»Podpis dohody o radaru bude významný krok vpřed při budování protiraketové obrany v Evropě. Bude to důležitá událost pro NATO, poněvadž otevře novou kapitolu v úsilí aliance čelit novým hrozbám 21. století.« uvítal Scheffer protiraketový deštník, který se Američané chystají postavit ve střední Evropě.

Hrozby jsou vážné

O raketových hrozbách mluvil šéf NATO ve vážném duchu, zdůraznil, že »nejsou virtuální, nejde o žádnou počítačovou hru«.

Scheffer navštívil Prahu během pořádání vládní konference o protiraketové obraně.

Na konferenci s rázným projevem vystoupil premiér Topolánek.

»Pro občany Evropy, kteří žijí šedesát let v relativním míru, je obtížné přijmout fakt, že tento klid může být ohrožen. New York je daleko. Američani i s tím jejich Bushem jsou taky dost divní, a Londýn si za to taky může tak trochu sám. Kdyby se do něčeho nepletli, tak

by se třeba nic nestalo, že?« řekl včera v Černínském paláci Mirek Topolánek a útoky na radar nazval »útoky na základy naší civilizace«.

Smlouva do července

Česká vláda se připravuje na podpis smlouvy o radaru. Tu měla dnes přijet podepsat americká ministryně zahraničí Condoleezza Riceová. Nakonec se ale podpis osouává.

Vicepremiér Alexandr Vondra včera na rádiu Frekvence 1 řekl,

že radarové smlouvy, včetně zatím nedojednané smlouvy SOFA o amerických vojácích, by měly být podepsány nejpozději v červenci.

»Zatím termín nemáme. Já si myslím, že by to mohlo klapnout v červnu, nejpozději v první polovině července.« uvedl Vondra.

Vláda nemá zřejmě jistou »stojedničkou« podporu protiradaru v parlamentu.

S šéfem NATO se včera sešel i předseda ČSSD Jiří Paroubek. Ale ani osobní setkání s generálním tajemníkem ho o radaru nepřesvědčilo. Pořád pro něj zapojení do NATO zůstává v příliš teoretické rovině.

»Je vyloučené, že bychom radar podpořili. Pořád nevíme, co to znamená – architektura NATO,« řekl po setkání Paroubek.

Šéf NATO v Praze řekl, že aliance zkoumá možnosti propojení amerického systému s aliančními systémy. Závěry prý aliance vyhodnotí v roce 2009.

Paroubek sdělil, že ČSSD požaduje, aby velení systému spadalo pod NATO. »Blíží se raketa nám neposkytne dost času, abychom svolali Severoatlantickou radu,« upozornil však Scheffer.

Včerejší konference se zúčastnil polský vyjednávač Witold Waszczykowski. Uvedl, že Poláci by jednání o umístění protiraket na svém území mohli stihnout do podzimu.

”

Podpis radaru otevře novou kapitolu v úsilí čelit hrozbám 21. století.

Generální tajemník NATO
Jaap de Hoop SCHEFFER

To je část z 1500 odpůrců amerického radaru pro Brdy, kteří včera prošli centrem Prahy až před sídlo vlády, kde symbolicky roztrhali smlouvu o radaru. Na několika místech demonstranti zablokovali dopravu.

Lidové noviny
6.5.2008, str. 4

NATO v Praze – Politici se shodli, většina Čechů však radar stále odmítá

Pro všechny. Mirek Topolánek se shodl s Jaapem de Hoop Schefferem (vpravo): Americký radar musí být propojen s NATO.

Foto AFP

Radar bude propojen s NATO

TEREZA ŠUPOVÁ

PRAHA Americký protiraketový štít musí být propojen se systémem NATO. Prohlásil to včera generální tajemník aliance Jaap de Hoop Scheffer na konferenci o protiraketové obraně, která se konala v Praze.

„Je jasné, že americký třetí pilíř podstatně přispěje k obraně všech evropských spojenců. Je ale také jasné, že nepokryje všechny. A proto potřebujeme najít varianty úplnějšího pokrytí,“ řekl Scheffer. „To znamená, že potřebujeme propojit americký systém s ostatními národními systémy a se systémem NATO.“

Aliance se proto v současné době věnuje vyhodnocování různých typů protiraketové architektury tak, aby se o propojení obou systémů mohlo rozhodnout již na příštím summitu NATO, který se bude konat v roce 2009 v Německu a Francii. Aliance podle něj také bude muset vyřešit, kdo bude společnému protiraketovému systému velet.

„Blížící se nepřátelská raketa nám neposkytne dostatek času, aby-

Iniciativa NE základnám včera opět protestovala v Praze Foto LN - Tomáš Krist

chom svolali severoatlantickou radu,“ řekl Scheffer.

Konference na ministerstvu zahraničí se zúčastnil i český premiér Mirek Topolánek. Jak ve své řeči uvedl, hrozba raketového útoku na spojence je reálná. Je proto podle něj dobře, že ji NATO „uznalo a že se bude na americkém protiraketovém štítu, který by měl

být vybudován v Česku a v Polsku, podílet“.

„Máme dost informací, které nás vedou k tomu, že tyto hrozby nesmíme podceňovat. Nelze s nimi, vzhledem k tajnosti, detailně seznámit veřejnost, nelze je rozebírat v médiích,“ řekl Topolánek. V souvislosti s možnými hrozbami tak zmínil zejména aktivity Iránu, Se-

verní Koreje či Hizballáhu. „Pro občany Evropy, kteří žijí šedesát let v relativním míru a berou jej jako samozřejmost, je obtížné přijmout fakt, že tento jejich klid může být něčím ohrožen. New York je daleko, 11. září je zapomenuto a Američani i s tím jejich Bushem jsou taky dost divní,“ prohlásil Topolánek. „Velkou vinu na tom samozřejmě mají politici, u nás i venku, kteří existenci hrozby vědomě zamlčují nebo zlehčují, aby si zvýšili vlastní popularitu.“

Češi se přesto s radarem nesmířili. Podle včera zveřejněného průzkumu agentury SC&C, který si nechala udělat ODS, s vybudováním radarové základny na území ČR nesehlasí 57 procent obyvatel.

Včera také v centru Prahy demonstrovaly stovky odpůrců vybudování americké radarové základny. Asi patnáct stovek lidí se sešlo na Václavském náměstí a pak se vydali na pochod k úřadu vlády.

Původně měli demonstrovat proti americké ministryni zahraničí Condoleeze Riceové, která měla Prahu navštívit. Kvůli její zaneprázdněnosti nakonec byla návštěva odložena.

Lidové noviny
6.5.2008, str. 9

Polský vyjednávač: S USA jsme v půli cesty

Je jasné, že základna musí být chráněna a s ní i celé Polsko, řekl pro LN a ČTK **Witold Waszczykowski**, polský vyjednávač o základně USA.

TEREZA ŠUPOVÁ

Jaká je podpora vybudování protiraketové základny USA v Polsku?

Rekl bych, že je to tak půl na půl. Veřejnost sice již několik let má takové ty základní informace o hlavní ideji americké iniciativy. Ale předtím, než s Američany uzavřeme dohodu, předtím, než budeme znát všechny výhody té dohody, tak je obtížné lidi informovat nějak více.

Jaké jsou hlavní argumenty polských odpůrců americké základny?

Většina z nich je dezinformovaná. Myslí si, že to je jaderné zařízení, myslí si, že nás to navždy připoutá ke Spojeným státům, že budeme muset jít s nimi kdykoli do války, kamkoli si řeknou. Jsou to větší dezinterpretace.

Jak říkám, až budeme přesně znát výhody té smlouvy, zahájíme kampaň a budeme se snažit veřejnost více informovat a všechno jí objasnit.

Kdyby čeští poslanci vybudování radaru zamítli, myslíte si, že by obě části amerického štítu mohly být v Polsku?

Nevidím důvod, proč by radar nebyl v Česku odsouhlasen. Vždyť brzy podepíšete s Američany obě smlouvy.

Ale radar nemá podporu v parlamentu...

To ano, ale já této vládě věřím. Myslím, že se jí podaří poslance přesvědčit. Jsem optimista.

Witold Waszczykowski Foto Reuters

V jaké fázi jsou nyní polská vyjednávání s Američany?

To je těžké říct. Jsme někde v polovině debaty o protiraketové obraně, stejně tak jsme v polovině debaty o modernizaci armády, nějak přesněji se to vyjádřit nedá. Jasně je jen to, že to bude trvat určitě ještě několik týdnů či měsíců. Víme, že tady hraje roli i otázka času, zejména pokud jde o Američany, protože na konci léta a na začátku pod-

zimu u nich již bude vrcholit prezidentská kampaň, a jejich administrativa tak nebude mít tolik času zabývat se tímto tématem. Ale stále tak máme na debaty nějaké tři čtyři měsíce. To je dostatek času na dokončení jednání.

Myslíte si tedy, že byste mohli smlouvy podepsat už na podzim?

To je pravděpodobné, záleží to ale zejména na podmínkách, na

těch výhodách, které se nám podaří se Spojenými státy vyjednat.

Často se ozývají hlasy, že Poláci vlastně ani přesně nevědí, co za základnu od Američanů chtějí. Co tedy od USA požadujete?

Je jasné, že základna a s ní i celé Polsko musí být chráněno. Zejména proto, že Polsko je země, která leží na okraji Evropské unie

a NATO. Vybudováním základny na jejím území tak vznikne zcela nová situace a my na to musíme být připraveni a zejména vybaveni. O to nám jde.

Myslíte si, že získáte větší podporu veřejnosti, když vám Američané přislíbí rozsáhlou vojenskou podporu?

To samozřejmě pomůže. Polská veřejnost je jiná než ta česká, vaše země leží uprostřed Evropy, je ob-

klopena zeměmi Evropské unie a NATO, takže bezpečnostní záruky jsou pro vás možná méně důležité než pro nás. Pro Polsko, které je, jak již jsem řekl, na okraji všech společenství, je bezpečnostní aspekt nejdůležitější. Myslím si, že jestliže jednou tu smlouvu podepíšeme a zároveň se přesně dozvíme, co z toho pro nás vyplne za výhody, tak budeme schopni přesvědčit většinu veřejnosti i politiků.

Mladá fronta DNES

6.5.2008, str. 1

ŠÉF NATO V ČESKU Radar prospěje Evropě, řekl**Šéf NATO přijel podpořit radar v Česku**

Praha - Americký protiraketový radar v Česku přispěje podle šéfa NATO Jaapa de Hoopa Scheffera k bezpečnosti celé Evropy a pomůže čelit novým hrozbám. Řekl to včera při návštěvě Prahy, kde se setkal s premiérem Mirkem Topolánkem i s prezidentem Václavem Klausem (na snímku).

„Nebavíme se již o tom, zda protiraketo-

vou obranu chceme, či ne, ale soustředíme se na otázku, jak zajistit její nejlepší účinnost,“ řekl šéf NATO. Do Prahy přijel Scheffer jako host konference o protiraketové obraně a změnách, které do debat o ní přinesl nedávný summit NATO v Bukurešti.

Více na str. A2

FOTO: MAFA - MICHAL SVÁČEK

Mladá fronta DNES

6.5.2008, str. 2

Šéf NATO: Radar pomůže Evropě

ÚSMĚVY. Premiér Topolánek, šéf NATO Scheffer a ministryně Parkanová na Staroměstském náměstí.

FOTO: MAFA – DAN MATERNA

Praha - Šéf NATO včera v Praze zopakoval, že plánovaný radar pomůže Alianci čelit novým hrozbám a přispěje k větší bezpečnosti celé Evropy.

„Nebavíme se již o tom, zda protiraketovou obranu chceme, či ne, ale soustředujeme se na otázku, jak zajistit její nejlepší účinnost,“ řekl včera při návštěvě Prahy generální tajemník Aliance Jaap de Hoop Scheffer. Podpis dohody o zbudování základny se podle něj stane pro NATO významnou událostí. „Otevře novou kapitolu úsilí čelit novým hrozbám 21. století.“

Nejde jen o formální prohlášení zkušeného diplomata: „pochvala radaru“ má význam pro snahu premié-

ra Mirka Topolánka získat potřebnou většinu pro schválení dohody v parlamentu. Strana zelených opakuje, že ji schválí pouze tehdy, pokud bude radar fungovat v rámci NATO.

Do Prahy přijel Scheffer jako host konference o protiraketové obraně a změnách, které do debat o ní přinesl nedávný summit NATO v Bukurešti. Tam se členské země dohodly na klíčových formulacích: že rizika opravdu existují a že systémlepší bezpečnost Aliance.

Riceová nepřijela

„Cílem konference bylo osvětlit, proč je protiraketová obrana tak důležitá pro Alianci a její budou-

nost,“ uvedl Tomáš Pojar, náměstek českého ministra zahraničí. „Vnáší jasno do toho, jak to je s postoji k jejímu budování,“ dodal.

Původně byla na včerejšek plánována i návštěva americké ministryně zahraničí Condoleezy Riceové, jež měla podepsat smlouvu o vybudování americké základny. Návštěva však byla odložena – podle diplomatů se nepodařilo najít termín vhodný pro obě strany. Nové datum zatím nebylo stanoveno.

Konference se zúčastnila řada politiků, diplomatů, vojáků i akademiků. Ač jedním z motivů vystoupení byla snaha vtáhnout do debat Rusko, účastníci varovali i před jeho snahami vše zbrzdřit. „Nesmíme mu dovo-

lit, aby vráželo klín mezi členské země NATO,“ řekl Robert Pfaltzgraff, akademik z USA. Především Německo a Francie dávaly dříve najevo pochyby o protiraketové obraně a varovaly před drážděním Ruska.

V centru Prahy demonstrovali odpůrci radaru. Poté se vydali k sídlu vlády, kam jich dorazila podle odhadu policie zhruba tisícovka. Někteří nesli transparenty jako třeba „Reknete ne radaru. 1938 Hitler, 1968 Brežněv, 2008 Bush“. Podpořit je přišel místopředseda Sněmovny za ČSSD Lubomír Zaorálek. **JAN RYBÁŘ** s přispěním Magdaleny Sodomkové

Rozhovor s členem Kongresu Jimem Marshalllem čtěte na str. A6

Mladá fronta DNES

6.5.2008, str. 6

Kongresman: Nepostavit radar by bylo neodpovědné

Praha - Jim Marshall, demokratický člen Sněmovny reprezentantů, se domnívá, že americké prezidentské volby nijak zásadně nezmění plány americké protiraketové obrany.

V rozhovoru pro MF DNES Marshall, jeden z účastníků pražské konference o obraně, opakuje, že cena za podcenění rizik by byla vysoká.

Jak se jeví plány protiraketové obrany při pohledu z Kongresu?

Především při pohledu z obou komor parlamentu vidíme pokročilý systém, který je nyní hodně daleko. Nepochybujeme již, že peníze, jež do toho vkládáme, jsou dobře investované. Za dlouhá léta, co USA o podobných systémech uvažují, technologie pokročila tak daleko, že panuje shoda: má cenu do toho dávat finance, protože to funguje.

Nyní se uvažuje, že by se do budování systému nějak zapojilo NATO. Může to fungovat?

„Nemůžeme si dovolit nedělat nic.“

Jim Marshall, demokratický člen Kongresu

Čeští občané

by se především měli ptát, co je dobré pro NATO, co je dobré pro evropské spojence. Rozhodně není možné říkat, že rizika neexistují. Ano, pravděpodobnost, že přijde raketový útok z nějaké nestabilní země, je velmi malá. Ale pokud by opravdu přišel, následky by byly příšerné. Prostě si představte, jak by vypadal nukleární útok na nějaké evropské město. Škoda by byla strašlivá. Proto je důležité to vše nepodceňovat, uvědomit si, že rizika existují, a snažit se posílit obranu Evropy.

George W. Bush za několik měsíců odejde z Bílého domu. Očekáváte, že jeho nástupce, ať už demokrat či republikán, by mohl výrazně změnit plány protiraketové obrany?

McCain a lidé kolem něj jsou přesvědčení, že to vše je na správné cestě a říkají: Bez debat pokračujeme.

Mnoho lidí v Demokratické straně říká úplně to samé, prostě proto, že na obranných technologiích pracujeme již desítky let. Někteří demokraté však tvrdí: Pojdme pro jistotu udělat ještě pár testů předtím, než investujeme opravdu velké peníze do něčeho, co nemusí fungovat. Oba demokratictí kandidáti, senátor Obama i senátorka Clintonová, již řekli: Pokud to funguje, vybudujeme to.

Před časem zpráva tajných služeb konstatovala, že jim chybějí důkazy, že Írán opravdu vyvíjí nukleární zbraně. Neoslabilo to argumenty ve prospěch zbudování systému?

Zpráva konstatovala, že Írán neztratil zájem o vývoj nukleárních zbraní a že má kapacitu je do několika let vyvinout. Odhady se prostě liší. Víme, že toho hodně nevíme. A

důsledky toho, že se mylíme, že budeme po léta přehlížet nějaký problém, jsou potenciálně mimořádně ničivé. Tak ničivé, že to nestojí za to.

A že se prostě vyplatí mít obranný systém a doufat, že ho nikdy nebude třeba použít.

O jaká rizika může jít?

Nejsme například zcela schopni vyhodnotit iránskou velitelskou strukturu dohlížející na mobilní raketové systémy. Nemyslím, že by se Írán odhodlal ke koordinovanému útoku, nejsou sebevrazi. Ale umím si představit, že malá jednotka, třeba třicet vojáků, může být přepadena nějakými džihádisty. Pokud by získali raketu, mohou ji použít. A přesně to je riziko, s nímž musíme počítat, ač ho nedokážeme předpovědět.

A tato nejistota v kombinaci s potenciálně hrůznými důsledky nečinnosti mě vede k tomu, že opakuji: nemůžeme si dovolit nedělat nic.

JAN RYBÁŘ

Právo

6.5.2008, str. 3

NÁMĚSTEK DIPLOMACIE USA A ŠÉFVYJEDNAVAČ O ŠTÍTU JOHN ROOD ŘEKL PRÁVU:

Radar se dá kontrolovat i technickým monitoringem

Jiří Roškot

■ **Komplikuje vám český odpor k trvalé přítomnosti ruských expertů na základně jednání s Ruskem o štítu?**

Myslím, že vláda ČR chápe citlivost záležitosti s ohledem na historii přítomnosti ruských vojáků v zemi. Pro nás to není problém, to je pochopitelné. Verifikaci radaru lze provádět různými prostředky. Může jít o balík opatření, jenž může zahrnout jednorázové recipiční inspekce, ale také technické monitorování. Rada opatření může rozptýlit i ruskou obavu, že radar by mohl vidět do jeho prostoru.

Důležité je pokračovat v dialogu o štítu a vytvořit něco funkčního. Pokud bychom v jistém stadiu dospěli k diskusi o styčných ruských důstojnících v Česku či

odezvu nemáme na náměty ke spolupráci, i když prezident Bush a Putin v Soči nařídili směrlo vizi možného rovnoprávného partnerství. Bude-li mít Rusko zájem, budeme v tom pokračovat. Ale zatím systém raketové obrany nepřijalo.

■ **Moskva dala najevo, že se neobává deseti antiraket, ale otevření dveří pro jejich mnohem větší nasazení v budoucnu. Zůstanete při deseti střelcích?**

To je vše, co jsme nyní plánovali v naší pětileté rozpočtové akvizici. Naše rozmístění sil, ať antiraket v Polsku či v USA, vychází z hodnocení, jak vážná bude hrozba. Deset antiraket je vše, co předpovídáme nyní. Pokud raketová hrozba naopak zmizí, nebo se nenaplní, nebudeme zařízení štítu udržovat jen proto, abychom je měli.

■ **Jak se vyvíjejí rozhovory s Polskem? Varšava předložila rozsáhlé požadavky na posílení své obranyschopnosti.**

Jsem optimistou a mám za to, že v jednáních o antiraketách budeme úspěšní, i když zbývá vyřešit některé významné otázky. Vedou se paralelně s rozhovory o modernizaci polských sil, jak se na tom dohodli ministři zahraničí. Tento týden se o modernizaci uskuteční ve Varšavě další kolo.

■ **Nebudou však – zejména pro polský parlament – modernizace a smlouva o raketách přece jen dvěma stranami těžké mince?**

Můžeme poskytnout určitou pomoc při modernizaci. Jde o proces specifikace prostředků, polských kapacit a jejich zlepšení, aby čelily hrozbám.

■ **Zahrne pomoc i raketový systém Patriot?**

Mohla by. Záleží ale právě na vyhodnocení. Předložíme doporučení a polská vláda pak nakonec musí rozhodnout, jakou prioritu dá odlišným potřebám.

■ **Jaká je situace v NATO? Summit ocenil přínos štítu USA, ale o vlastním systému se Aliance vyjadřuje neurčitě a zadává důvěrné studie. S veřejností se o vývoji hrozby zatím nepodělila.**

Povaha diskuse mezi spojenci je teď zcela jiná, než před rokem. Členské země velmi podporují posun vpřed a od otázky, zda usilovat o štít, přešly k tomu, jak jej vybudovat, kdo to bude platit a o jaký systém má jít. To je obrovský vývoj. Komuniké bukureštského summitu je podle mne průlomové. Mezinárodní sekretariát Aliance je teď v mnohem více povzbuzen, pokud jde o rake-

tovou obranu, jelikož šéfové států a vlád písemně a nedvojznačně uznali existenci hrozby, že štít musí být součástí odpovědi a také že americký systém poskytuje podstatnou ochranu.

■ **Dokáže NATO včas doplnit americký systém, bude-li v Evropě rozmístěn, aby byl dodržen princip stejné bezpečnosti členů?**

Modelů, jak ochránit země, které americký štít nepokryje (jde o jihovýchoní křídlo - pozn. red.), je víc, a proto je předčasné na to odpovědět. NATO většinou funguje na základě národních postupů zkoordinovaných mechanismem aliančního velení a řízení. Nebylo by proto nijak zvláštní, kdyby i v tomto případě plynule propojilo postupně národní prostředky, které by Aliance racionálně sladovala.

Pražský deník

6.5.2008, str. 12

Generální tajemník NATO je pro radar, rozhodnutí je ale na Česku

PRO RADAR. Premiér Mirek Topolánek se setkal s generálním tajemníkem NATO Jaapem de Hoopem Schefferem, který přijel do Prahy podpořit radar USA. Foto: Deník/Martin Štěrba

Praha/ Protiraketová obrana USA a její budoucí začlenění do NATO byla hlavním tématem včerejší mezinárodní konference. Jejím hostem byl i generální tajemník aliance Jaap de Hoop Scheffer. V projevu zdůraznil, že na nedávném bukureštském summitu se všechny členské země přihlásily k myšlence protiraketového deštníku. Zároveň ale uvedl, že souhlas s radarem je dvoustranným aktem mezi ČR a USA. „V dnešním nejistém světě nelze čekat na potvrzení hrozeb a teprve pak se na ně připravit,“ podpořil Scheffer myšlenku protibalistického obranného systému. Jeho úřad pracuje na scénářích svého zapojení do aliančních struktur, které by měl představit na summitu v roce 2009. Scheffer se shodl s Topolánkem, že z jednání o společné obraně nelze vyloučit Rusko. „Tím, že Rusko přijalo společný postup v oblasti protiraketové obrany, nebo to aspoň připustilo, nejenže uznalo reálnou existenci hrozby, ale znovu se přihlásilo ke spoluodpovědnosti za osud světa. Považoval bych za obrovskou chybu Moskvu z této spoluodpovědnosti vyřazovat,“ konstatoval Topolánek. Smlouvu o umístění radaru i pobytu amerických vojáků v Česku by mohla do Prahy přijet podepsat ministryně zahraničí USA Riceová nejpozději v první polovině července. V Pressklubu Frekvence 1 to včera uvedl vicepremiér Alexandr Vondra. (kp)

Text tzv. Hlavní dohody mezi ČR a USA o zřízení radarové stanice

Tuto dohodu dojednávala ministerstva zahraničních věcí obou zemí a ministři ji slavnostně podepsali 8. července 2008 v Praze. Na druhé smlouvě, o pobytu vojáků (tzv. SOFA), kterou vyjednává ministerstvo obrany, se v současné době stále pracuje.

DOHODA
MEZI
ČESKOU REPUBLIKOU
A
SPOJENÝMI STÁTY AMERICKÝMI
O ZŘÍZENÍ RADAROVÉ STANICE PROTIRAKETOVÉ OBRANY SPOJENÝCH STÁTŮ
V ČESKÉ REPUBLICE

Preamble

Česká republika a Spojené státy americké (dále jen „strany“):

uznávající práva a závazky vyplývající z jejich účasti v Severoatlantické smlouvě, sjednané ve Washingtonu, D.C., dne 4. dubna 1949 (dále jen „Severoatlantická smlouva“);

odhodlány spojit úsilí pro další podporu mezinárodního míru a bezpečnosti a pro společnou bezpečnost České republiky a Spojených států;

uznávající, že Česká republika a Spojené státy navázaly strategický dialog pro usnadnění konzultací o záležitostech mezinárodní bezpečnosti, včetně hrozeb raketového útoku a mezinárodního terorismu, které by mohly mít vliv na územní celistvost, politickou nezávislost, bezpečnost a obranyschopnost České republiky nebo Spojených států;

uznávající, že šíření zbraní hromadného ničení a jejich nosičů, včetně balistických raket, představuje vážnou hrozbu pro strany, jejich spojence a přátele a pro mezinárodní mír a bezpečnost;

potvrzující ve shodě se Strategickou koncepcí Organizace Severoatlantické smlouvy (dále jen „NATO“) z roku 1999 úsilí o odvrácení rizik a možných hrozeb šíření jaderných, biologických a chemických zbraní a jejich nosičů, včetně balistických raket;

vědomy si zásadní role mezinárodní spolupráce se spojenci a přáteli při přípravě na obranu proti útokům balistickými raketami;

shodující se v názoru, že bezpečnost severoatlantické oblasti je nedělitelná a že NATO je primárním prostředkem k zajištění kolektivní obrany severoatlantické oblasti;

přesvědčeny, že zřízení radarové stanice protiraketové obrany Spojených států na území České republiky posílí stávající bezpečnostní vztahy a schopnost České republiky odolat ozbrojenému útoku, že přispěje k mezinárodnímu míru a bezpečnosti a lepší národní bezpečnost členů NATO, včetně České republiky a Spojených států, jakož i dalších spojenců a přátel;

uznávající potřebu vývoje systému protiraketové obrany, podporující aktivity NATO v této oblasti a vědomy si pokroku, jehož NATO dosáhla od Pražského summitu v roce 2002 v diskusích o vlastním systému protiraketové obrany;

potvrzující shodu na budoucím úsilí o dosažení maximální možné operační součinnosti systému protiraketové obrany Spojených států se systémem protiraketové obrany NATO;

potvrzující, že žádný prvek systému protiraketové obrany, včetně radaru umístěného na území České republiky, nebude použit pro jakékoli aktivity neslučitelné s Chartou Organizace spojených národů;

uznávající, že pobyt ozbrojených sil Spojených států na území České republiky, který souvisí se zřízením a provozem radarové stanice protiraketové obrany podle této Dohody, podléhá souhlasu Parlamentu České republiky;

uznávající uplatňování Dohody mezi smluvními stranami Severoatlantické smlouvy o statutu jejich ozbrojených sil, sjednané v Londýně dne 19. června 1951 (dále jen „NATO SOFA“), včetně jejího ustanovení o zvláštních dodatkových ujednáních k této dohodě;

uznávající použitelnost Dohody mezi Českou republikou a Spojenými státy americkými o právním postavení ozbrojených sil Spojených států nacházejících se na území České republiky (dále jen „ČR-USA SOFA“) od okamžiku jejího vstupu v platnost;

uznávající uplatňování Dohody mezi vládou České republiky a vládou Spojených států amerických o opatřeních k ochraně utajovaných vojenských informací, sjednané v Praze dne 19. září 1995, v platném znění (dále jen „GSOMIA“), Dohody mezi smluvními stranami Severoatlantické smlouvy o bezpečnosti informací, sjednané v Bruselu dne 6. března 1997 (dále jen „Dohoda NATO o bezpečnosti informací“) a Dohody NATO o předávání technických informací pro účely obrany, sjednané v Bruselu dne 19. října 1970 (dále jen „Dohoda NATO o technických informacích“);

se dohodly takto:

Článek I **Definice**

Pro účely této Dohody se definují tyto pojmy:

1. "Příslušníci ozbrojených sil" má stejný význam jako pojem „ozbrojené síly“ v článku I odstavci 1(a) NATO SOFA.
2. "Ozbrojené síly Spojených států" označuje celek zahrnující příslušníky těchto ozbrojených sil, civilní složku a veškerý majetek, vybavení a vojenský materiál ozbrojených sil Spojených států nacházející se na území České republiky v souvislosti s výstavbou a provozem radarové stanice.
3. Není-li v ČR-USA SOFA stanoveno jinak, pojem „civilní složka“, tak jak je definován v článku I odstavci 1(b) NATO SOFA, označuje rovněž zaměstnance jiných než českých neobchodních organizací, kteří jsou občany Spojených států nebo

tam mají obvyklé místo pobytu a kteří nemají obvyklé místo pobytu na území České republiky a kteří, výlučně s cílem přispívat k materiálnímu zajištění, dobré morálce nebo vzdělání ozbrojených sil Spojených států, doprovázejí tyto ozbrojené síly na území České republiky. Pojem „civilní složka“ označuje rovněž ty závislé osoby, které jsou zaměstnány ozbrojenými silami Spojených států nebo organizacemi zmíněnými v tomto odstavci nebo zajišťují podpůrné služby uvedené v ČR-USA SOFA.

4. Pojem „závislá osoba“, tak jak je užit v článku I odstavci 1(c) NATO SOFA, označuje rovněž člena rodiny příslušníka ozbrojených sil nebo civilní složky, který je finančně, právně nebo ze zdravotních důvodů závislý na takovém příslušníkovi a jím podporovaný, který sdílí bydlení s takovým příslušníkem a který pobývá na území České republiky se souhlasem orgánů ozbrojených sil Spojených států.

5. „Dodavatelé Spojených států“ a „zaměstnanci dodavatelů Spojených států“ označují jiné než české fyzické nebo právnické osoby a jejich zaměstnance, kteří nejsou občany České republiky ani nemají obvyklé místo pobytu na území České republiky a kteří pobývají na území České republiky v souvislosti s činnostmi podle této Dohody za účelem dodávek zboží a služeb na území České republiky pro ozbrojené síly Spojených států na základě smlouvy nebo subdodavatelské smlouvy uzavřené s ozbrojenými silami Spojených států nebo v jejich prospěch.

6. „Výkonný orgán“ označuje Ministerstvo obrany České republiky a Ministerstvo obrany Spojených států.

7. „Kontrolované neutajované informace“ označuje neutajované informace, u kterých se uplatňují omezení přístupu či distribuce v souladu s platným vnitrostátním právem. K takovým informacím mohou patřit informace se zrušeným stupněm utajení, které však zůstávají pod kontrolou.

8. "Duševní vlastnictví" má význam stanovený v článku 2 Úmluvy o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví, sjednané ve Stockholmu dne 14. července 1967.

9. "Třetí strana" označuje stát jiný než stranu této Dohody a jakoukoli jinou právnickou nebo fyzickou osobu, která nemá státní příslušnost České republiky nebo Spojených států.

Článek II

Účel a rozsah

1. Tato Dohoda stanoví práva a závazky stran pokud jde o zřízení a provoz radarové stanice protiraketové obrany Spojených států umístěné na území České republiky a souvisejících zařízení (dále jen „radarová stanice“).
2. Účelem budování systému protiraketové obrany je chránit území Spojených států, jakož i území jejich spojenců a přátel, před útokem balistickými raketami. Účelem zřízení radarové stanice na území České republiky je zajistit pro tento systém přesná sledovací a rozlišovací data, která protiraketám pomáhají zasáhnout nepřátelské balistické rakety v letu.
3. V souvislosti a v souladu se Severoatlantickou smlouvou i se vznikajícím partnerstvím mezi Českou republikou a Spojenými státy v oblasti protiraketové obrany jsou Spojené státy odhodlány zajistit bezpečnost České republiky a prostřednictvím svého systému protiraketové obrany chránit a bránit Českou republiku před možným útokem balistickými raketami.
4. Strany budou spolupracovat za účelem odvrácení hrozeb pro Českou republiku souvisejících s přítomností radarové stanice v České republice, pokud takové hrozby vzniknou.

Článek III

NATO a radar protiraketové obrany

1. Strany podpoří těsnou koordinaci mezi NATO a Spojenými státy při vývoji jejich schopností protiraketové obrany.
2. Spojené státy mají plně v úmyslu, aby systém protiraketové obrany Spojených států byl schopný operační součinnosti s rozvíjejícími se schopnostmi protiraketové obrany NATO a aby byl jejich nedílnou součástí.
3. Vedle pokračující účasti České republiky a Spojených států v programech NATO strany hodlají dále rozpracovávat a rozvíjet dvoustrannou bezpečnostní spolupráci, a to i prostřednictvím naplňování zásad a cílů této Dohody.

Článek IV

Radarová stanice

1. Aniž by byla dotčena její plná suverenita a kontrola nad jejím územím a vzdušným prostorem, Česká republika poskytuje Spojeným státům užívání území České republiky a jakýchkoli zařízení na tomto území se nacházejících v prostoru, který nesmí překročit prostor vymezený na mapě obsažené v Příloze této Dohody, za účelem zřízení a provozu radarové stanice. Česká republika si ponechává plnou suverenitu a vlastnické právo k radarové stanici, jejíž užívání bylo povoleno ozbrojeným silám Spojených států.
2. Příloha obsahuje mapu prostoru, která vymezuje prostor, v němž se bude nacházet radarová stanice. Příloha tvoří nedílnou součást této Dohody.
3. Radarovou stanicí tvoří mimo jiné:
  - a. X-band radar protiraketové obrany a související zařízení,
  - b. komunikační zařízení,
  - c. bezpečnostní a přístupová zařízení,
  - d. administrativní, údržbářská a skladovací zařízení,
  - e. zařízení veřejných služeb, včetně záložního zařízení na výrobu elektrické energie,
  - f. zařízení pro nakládání s palivy a jejich skladování,
  - g. protipožární ochrana,
  - h. ubytovací a podpůrná zařízení pro personál.
4. Spojené státy jsou oprávněny vyvést svou vlajku vedle vlajky České republiky před budovou velení radarové stanice.

Článek V

Personál radarové stanice

1. Česká republika umožní na radarové stanici pobyt ozbrojených sil Spojených států potřebných pro její výstavbu, údržbu a provoz.
2. Právní postavení ozbrojených sil Spojených států, dodavatelů Spojených států, zaměstnanců dodavatelů Spojených států a závislých osob je stanoveno ČR-USA SOFA a NATO SOFA .
3. Maximální počet příslušníků ozbrojených sil přidělených na radarovou stanici podle odstavce 1 nepřekročí 250, a to ani během rotace personálu.

4. Vstup ozbrojených sil Spojených států, dodavatelů Spojených států, zaměstnanců dodavatelů Spojených států a závislých osob na území České republiky a jejich vycestování z tohoto území se řídí ČR-USA SOFA.

5. Jak stanoví článek II NATO SOFA, je povinností ozbrojených sil Spojených států a závislých osob respektovat právo České republiky a zdržet se jakékoli činnosti neslučitelné s duchem NATO SOFA, zvláště pak jakékoli politické činnosti v České republice. Je rovněž povinností Spojených států přijmout za tímto účelem potřebná opatření.

Článek VI **Užívání radarové stanice**

1. Spojeným státům přísluší výlučné užívání a kontrola prostoru radarové stanice vymezeného na mapě obsažené v Příloze této Dohody a neomezený přístup do tohoto prostoru.
2. Příslušné orgány České republiky budou mít okamžitý přístup na radarovou stanici:
  - a. při řešení krizových situací, například požárů či závažných nehod;
  - b. při pronásledování osob, které spáchaly trestný čin mimo prostor radarové stanice a vnikly do prostoru radarové stanice;
  - c. při přebírání jakýchkoli osob zadržovaných vojenskými orgány Spojených států, pokud tyto osoby nepodléhají primární nebo výlučné jurisdikci Spojených států;
  - d. nebo nedohodnou-li se strany jinak.
3. Na základě žádosti Spojené státy včas umožní příslušným orgánům České republiky přístup na radarovou stanici za služebními účely jinými než jsou účely uvedené shora v odstavci 2 tohoto článku, pokud Česká republika poskytne záruku, že osoby žádající o přístup jsou prověřeny na příslušný stupeň utajení.
4. Činnosti uvedené shora v odstavcích 2 a 3 tohoto článku se koordinují především prostřednictvím kontaktních osob jmenovaných podle článku IX této Dohody.
5. Pro návštěvy radarové stanice uskutečňované státními činiteli, kteří nejsou občany České republiky nebo Spojených států, je zapotřebí souhlasu obou stran. Pokud tito státní činitelé vyjádří jedné ze stran zájem o návštěvu radarové stanice, tato strana je informuje, že žádosti o takové návštěvy musí jejich

vláda předkládat České republice diplomatickou cestou.

6. Aniž by tím byl dotčen odstavec 5 tohoto článku a v souladu s odstavcem 3 článku XIV této Dohody, Česká republika a Spojené státy uzavřou prováděcí ujednání ohledně přístupu na radarovou stanici a návštěv radarové stanice, včetně návštěv uskutečňovaných za jinými než služebními účely.

Článek VII **Výstavba a provoz radarové stanice**

1. Na radarové stanici mohou Spojené státy, ve shodě s českým výkonným orgánem podle této Dohody, budovat nové objekty; provádět úpravy nebo zhodnocení objektů nebo infrastruktury; upravovat nebo bourat stávající objekty a infrastrukturu; odstraňovat stávající vegetaci a provádět odtěžení zeminy. Spojené státy mohou na radarové stanici podle vlastního uvážení udržovat, vybavovat a provozovat objekty a infrastrukturu protiraketové obrany, včetně provozních a podpůrných zařízení a infrastruktury. V průběhu přípravy, výstavby, provozu a stahování se z radarové stanice je povinností Spojených států respektovat příslušné právo České republiky.
2. Český výkonný orgán odpovídá za zajištění veškerých povolení požadovaných podle práva České republiky. Výkonný orgán Spojených států bude českému výkonnému orgánu při získávání těchto povolení nápomocen tím, že na požádání urychleně poskytne veškeré příslušné informace, dokumentaci a technické studie. Za tato povolení nebude Spojeným státům účtován žádný poplatek. Spojené státy budou respektovat české technické požadavky a normy, avšak po konzultaci s příslušnými orgány České republiky mohou uplatnit své vlastní technické požadavky a stavební normy za předpokladu, že normy a technické požadavky Spojených států jsou obdobně účinné pro dosažení žádoucí ochrany nebo že nebudou mít nepříznivý účinek na zdraví nebo bezpečnost české veřejnosti.
3. Před zahájením konkrétních stavebních činností, včetně přípravy staveniště a jiných souvisejících činností, předloží ozbrojené síly Spojených států veškerou příslušnou dokumentaci týkající se takových činností k posouzení českému výkonnému orgánu. Povolení požadovaná právem České republiky podle odstavce 2 tohoto článku zajistí český výkonný orgán co nejrychleji. Pokud český výkonný orgán včas nevznesl námitky, mohou konkrétní stavební činnosti Spojených států začít 45

dnů od předložení veškeré příslušné dokumentace k posouzení.

4. Ozbrojené síly Spojených států mohou provádět stavební práce s využitím příslušníků ozbrojených sil a civilní složky. Ozbrojené síly Spojených států rovněž mohou, v souladu s právem Spojených států, uzavírat smlouvy o koupi věcí a služeb, včetně stavebních, od jakéhokoli poskytovatele na území České republiky. Pro plnění smlouvy budou ozbrojené síly Spojených států ve vhodné míře využívat místní české fyzické a právnické osoby jako dodavatele věcí a služeb, pokud jsou nabídky takových dodavatelů konkurenceschopné a představují nejlepší hodnotu.

5. Výkonný orgán Spojených států bude pravidelně podávat českému výkonnému orgánu zprávy o postupu stavebních činností a v plném rozsahu umožní představitelům českého výkonného orgánu přístup na staveniště, aby mohli sledovat, zda je stavba v souladu s projektem. Pokud český výkonný orgán rozhodne, že se stavba odchyluje od projektu, výkonné orgány okamžitě uskuteční konzultace za účelem vyřešení této otázky.

6. Neshody ohledně plánované nebo probíhající stavby, které nelze vyřešit mezi výkonnými orgány, mohou být řešeny v souladu s článkem XVII této Dohody. Na žádost českého výkonného orgánu se dočasně pozastaví další práce na té části stavebního projektu, který je předmětem takové neshody, až do neprodleného vyřešení takové neshody.

7. Strany budou spolupracovat při dlouhodobém plánování využití a rozvoje pozemků v okolí radarové stanice za účelem zajištění dlouhodobého nerušeného provádění této Dohody.

8. Česká republika zajistí, aby užívání vzdušného prostoru nad radarovou stanicí a jejím okolím a užívání pozemků v okolí radarové stanice bylo slučitelné s provozem radarové stanice. Vzdušný prostor nad radarovou stanicí a jejím okolím, pozemky v okolí radarové stanice a postupy umožňující nouzové lety v okolí radarové stanice se vymezí v prováděcím ujednání.

Článek VIII **Vlastnictví majetku**

1. Všechny budovy, nepřemístitelné objekty a montážní celky spojené se zemí v prostoru radarové stanice, včetně těch, které jsou užívány, upravovány či zhodnocovány ozbrojenými silami Spojených států, zůstávají ve vlastnictví České republiky.

Všechny takové objekty, které budou vybudovány ozbrojenými silami Spojených států, se stávají vlastnictvím České republiky v okamžiku dokončení a ozbrojené síly Spojených států jsou oprávněny takové objekty měnit a užívat.

2. Ozbrojené síly Spojených států vrátí České republice radarovou stanicí nebo jakoukoli její část a jakékoli nepřemístitelné objekty a montážní celky spojené se zemí v okamžiku ukončení platnosti této Dohody, nebo když je Spojené státy nebudou nadále potřebovat. Radarová stanice bude navracena v provozuschopném stavu slučitelném s jejím řádným užíváním s tím, že Spojené státy nejsou povinny vydat další prostředky na provedení modernizací nebo oprav. Náležitosti navracení radarové stanice týkající se životního prostředí se řídí článkem XV této Dohody. Strany nebo jejich výkonné orgány uskuteční konzultace ohledně podmínek navracení radarové stanice v souladu s ČR-USA SOFA.

3. Ozbrojené síly Spojených států a dodavatelé Spojených států si ponechávají vlastnická práva ke všemu vybavení, vojenskému materiálu, zásobám, přemístitelným objektům, příslušenství a jinému movitému majetku a příslušenství, které instalovali, dovezli nebo nabyli na území České republiky v souvislosti s touto Dohodou. Tímto ustanovením není dotčeno právo příslušných orgánů České republiky rozhodovat v rámci výkonu své trestní nebo správní jurisdikce o propadnutí nebo zajištění majetku dodavatelů Spojených států.

4. Česká republika a Spojené státy mohou uskutečnit konzultace ohledně možného převodu nebo koupě vybavení uznaného jako přebytečné tak, jak to případně dovoluje právo Spojených států.

Článek IX **Řízení radarové stanice**

1. Výkonný orgán Spojených států nebo jeho pověřenec řídí a spravuje výstavbu, údržbu a provoz radarové stanice. Výkonný orgán Spojených států nebo jeho pověřenec do třiceti (30) dnů od vstupu této Dohody v platnost určí představitele ozbrojených sil Spojených států (dále jen „velitel zastupující Spojené státy“), který bude jedinou kontaktní osobou Spojených států pro běžné činnosti podle této Dohody.

2. Český výkonný orgán do třiceti (30) dnů od vstupu této Dohody v platnost určí představitele ozbrojených sil České republiky (dále jen „český velitel“), který bude jedinou českou kontaktní osobou pro běžné činnosti podle této Dohody. Český

velitel může mít odpovídající počet personálu, který lze měnit v závislosti na okolnostech a událostech, podle dohody českého velitele a velitele zastupujícího Spojené státy. Český velitel a personál českého velitele bude mít kancelář na radarové stanici a Spojené státy jim umožní přístup do prostorů radarové stanice za účelem usnadnění jejich posláním v souladu s bezpečnostními opatřeními.

Článek X

Velení a řízení protiraketové obrany

1. Spojeným státům přísluší výhradní velení a řízení operací protiraketové obrany.
2. Spojené státy budou poskytovat České republice situační přehled o operacích protiraketové obrany a prostřednictvím kontaktních osob jmenovaných podle článku IX této Dohody budou neprodleně informovat Českou republiku o nasazeních systému protiraketové obrany týkajících se severoatlantické oblasti.
3. Česká republika a Spojené státy budou uskutečňovat pravidelné konzultace ohledně systému protiraketové obrany Spojených států týkající se severoatlantické oblasti.
4. Česká republika se může předem a podstatným způsobem podílet na vývoji a přehodnocování prováděcích plánů Spojených států pro severoatlantickou oblast. Pro tento účel strany ustaví pracovní skupiny.
5. Česká republika se může podílet na tvorbě směrnic pro běžný mírový provoz radaru.
6. V rámci provozování zařízení protiraketové obrany na území České republiky Spojené státy zajistí on-line předávání informací za účelem poskytnutí situačního přehledu o operacích radaru a evropských pozemních protiraket českému výkonnému orgánu.
7. Spojené státy zajistí on-line komunikaci s příslušnými orgány řízení letového provozu České republiky.
8. Spojené státy budou průběžně informovat Českou republiku o pokračujícím rozvoji celosvětového systému protiraketové obrany.
9. Spojené státy umožní zapojení příslušníků Armády České republiky nebo její civilní složky do provozu radaru za účelem získání hlubšího náhledu do fungování systému protiraketové obrany a znalostí o něm. Takové zapojení českých odborníků

umožní činit v budoucnu informovaná rozhodnutí o další účasti České republiky v programu protiraketové obrany Spojených států, včetně vývoje a analýzy variant rozšíření systému protiraketové obrany Spojených států s cílem dát schopnosti protiraketové obrany k dispozici České republice.

10. Podrobnosti a formy činností uvedených shora v odstavci 9 tohoto článku se stanoví v prováděcím ujednání.

11. Za účelem umožnění úzké spolupráce mezi Českou republikou a Spojenými státy v oblasti protiraketové obrany, včasné výměny příslušných informací o jejím fungování a vývoji, jakož i v zájmu posílení vzájemné důvěry Spojené státy umožní České republice vysílat své styčné důstojníky do Agentury pro protiraketovou obranu a do Integrovaného řídicího centra protiraketové obrany v Colorado Springs.

Článek XI

Finanční závazky

1. Spojené státy odpovídají za náklady na výstavbu, údržbu a provoz radarové stanice a za náklady na plnění svých závazků podle této Dohody, nebude-li dohodnuto jinak.
2. Česká republika odpovídá za náklady na plnění svých závazků podle této Dohody, nebude-li dohodnuto jinak.
3. Pokud v souvislosti s výstavbou a provozem radarové stanice vznikne potřeba vybudovat nebo upravit prostory, zařízení, silnice, zařízení veřejných služeb, zařízení spojů nebo jinou infrastrukturu nacházející se mimo radarovou stanici, která však s radarovou stanicí přímo souvisí a je využívána jak Českou republikou, tak Spojenými státy, náklady se rozdělí mezi Českou republiku a Spojené státy na základě vzájemné dohody se zřetelem na podíl stran na jejich užívání.

Článek XII

Kontrolované neutajované informace

1. S výjimkou případů, kdy to písemně povolí strana, která je původcem takových informací, bude s kontrolovanými neutajovanými informacemi poskytovanými či vytvářenými podle této Dohody nakládáno takto:
  - a. Takové informace se užívají pouze k účelům povoleným stranou, která je jejich původcem.

- b. Přístup k takovým informacím je omezen na osoby, jejichž přístup je nezbytný pro povolený způsob užití.
- c. Příjemce neposkytne kontrolované neutajované informace žádné třetí straně bez předchozího písemného souhlasu strany, která je jejich původcem.
- d. Každá strana učiní všechna zákonná opatření, která mohou zahrnovat utajení na vnitrostátní úrovni, aby zabránila dalšímu zpřístupnění kontrolovaných neutajovaných informací (i žádostmi podanými podle jakýchkoli platných vnitrostátních předpisů), s výjimkou případů uvedených shora v pododstavci 1(b) tohoto článku, pokud strana, která je původcem takových informací, nedá k takovému zpřístupnění souhlas. Dojde-li k nepovolenému zpřístupnění nebo je-li pravděpodobné, že by informace mohly být dále zpřístupněny na základě jakýchkoli platných vnitrostátních předpisů, bude okamžitě vyrozuměna strana, která je původcem informací.

2. Za účelem usnadnění příslušného nakládání strana, která je původcem informací, zajistí příslušné označení kontrolovaných neutajovaných informací.

3. Veškeré informace, jejichž zpřístupňování a užívání podléhá omezením s ohledem na práva duševního vlastnictví, budou identifikovány a řádně označeny a s takovými informacemi bude nakládáno jako s kontrolovanými neutajovanými informacemi či jako s utajovanými informacemi v závislosti na jejich stupni utajení.

4. Ustanovení této Dohody nemají nahradit jakékoli stávající mezinárodní dohody platné pro strany týkající se poskytování technického materiálu či práv duševního vlastnictví, včetně Dohody NATO o technických informacích.

5. Dříve než povolí poskytnutí kontrolovaných neutajovaných informací dodavatelům kterékoli ze stran, strany zajistí, aby takoví dodavatelé byli právně zavázáni nakládat s takovými informacemi v souladu s tímto článkem a v souladu s platnými kontrolními opatřeními a předpisy dané strany, které se týkají vývozu.

Článek XIII **Utajované informace**

Veškeré utajované informace poskytované či vytvářené podle této Dohody budou uchovávány, předávány a zabezpečeny a bude s nimi nakládáno

v souladu s GSOMIA s výjimkou, že s utajovanými informacemi NATO bude nakládáno v souladu s Dohodou NATO o bezpečnosti informací.

Článek XIV **Bezpečnost radarové stanice**

1. Česká republika odpovídá za zajištění odpovídající vnější bezpečnosti a ochrany radarové stanice.
2. Český výkonný orgán připraví plán vnější bezpečnosti a projedná jej s výkonným orgánem Spojených států, aby usnadnil zajištění odpovídající vnější bezpečnosti a ochrany radarové stanice.
3. Spojené státy odpovídají za vnitřní bezpečnost a udržení pořádku na radarové stanici, mimo jiné včetně přístupu (vjezdu a výjezdu) na radarovou stanici, a za instalaci a údržbu oplocení a jiných prostředků ochrany.
4. Za účelem zajištění vnitřní bezpečnosti mohou Spojené státy přijmout veškerá přiměřená opatření k zajištění udržení pořádku a bezpečnosti na radarové stanici, včetně provádění prohlídek osob a věcí jimi vnášených do radarové stanice a odtud vynášených a vozidel při vjezdu do radarové stanice a při výjezdu z ní.
5. V zájmu plnění závazků stran uvedených v tomto článku nebo za účelem zvládnutí nepředvídaných událostí může kterákoli ze stran požádat druhou stranu o pomoc.
6. Česká republika vykonává, v součinnosti se Spojenými státy, primární odpovědnost České republiky za ochranu a bezpečnost prostředků protiraketové obrany během přepravy po území České republiky mimo radarovou stanici.
7. Strany uzavřou prováděcí ujednání za účelem stanovení postupů včasné výměny rozvědných a kontrarozvědných informací ohledně jakéhokoli ohrožení radarové stanice.

Článek XV **Ochrana životního prostředí**

1. Strany se zavazují provádět tuto Dohodu způsobem slučitelným s ochranou životního prostředí a zdraví a bezpečnosti lidí. Spojené státy budou respektovat příslušné právo České republiky v oblasti životního prostředí, zdraví a bezpečnosti, jakož i příslušné standardizační dohody NATO. Česká republika bude provádět své právo v oblasti

životního prostředí, zdraví a bezpečnosti s patřičným ohledem na zdraví a bezpečnost ozbrojených sil Spojených států, dodavatelů Spojených států, zaměstnanců dodavatelů Spojených států a závislých osob.

2. Strany se zavazují uplatňovat preventivní spíše než reaktivní přístup k ochraně životního prostředí. To je zejména vhodné pro lokality, u nichž neexistují záznamy o dřívějším využití nebo o činnostech svědčících o dříve vzniklé kontaminaci způsobené tehdy přijatelnou praxí, a v nichž výstavba nového zařízení budovaného podle současných standardů ochrany životního prostředí a stavebních norem zabrání budoucí kontaminaci. Za tímto účelem budou strany spolupracovat tak, aby případně vzniklé problémy byly řešeny okamžitě v zájmu předcházení jakýmkoli trvalým škodám na životním prostředí nebo ohrožení zdraví a bezpečnosti lidí. Strany uznávají, že cílem oficiálních pozic a praxe Spojených států je vyhnout se vzniku takových škod a ohrožení a uplatnit ty z českých standardů nebo standardů Spojených států, které zajišťují větší ochranu.

3. Při provádění činností podle této Dohody Spojené státy odpovídají za kontaminaci životního prostředí způsobenou Spojenými státy na radarové stanici, včetně přilehlých oblastí, za nebezpečné odpady, nebezpečné materiály a ostatní odpady dovezené do České republiky Spojenými státy a za významné změny okolního životního prostředí nepovolené touto Dohodou. Spojené státy neodpovídají za jakoukoli dříve vzniklou kontaminaci, nebezpečné odpady, nebezpečné materiály nebo ostatní odpady nebo za jejich účinky. Před opuštěním radarové stanice Spojené státy zajistí včasný odvoz a likvidaci veškerých známých nebezpečných odpadů, nebezpečných materiálů a ostatních odpadů dovezených na radarovou stanici.

4. Před zahájením užívání Spojené státy připraví pro radarovou stanici výchozí studii týkající se životního prostředí. Česká republika poskytne dostupné informace týkající se radarové stanice a bude jinak spolupracovat tak, aby Spojeným státům umožnila připravit přesnou studii o stavu radarové stanice, která bude oboustranně schválena. Studie popíše současné způsoby užívání, stávající kontaminaci a nápravná opatření, stávající informace o uskladnění, únicích a likvidaci nebezpečných látek, přítomnosti chráněných druhů a kulturních statků a o současném stavu okolního životního prostředí (například biota, půda, voda a vzduch). Před navrácením radarové stanice České republice bude připravena obdobná oboustranně schválená studie

konstatující významné změny okolního životního prostředí, jakož i jakákoli potřebná nápravná opatření.

5. Česká republika odpovídá za dříve vzniklou kontaminaci životního prostředí na radarové stanici a jakoukoli kontaminaci životního prostředí, kterou způsobí po dni účinnosti této Dohody. Česká republika zajistí včasný odvoz a likvidaci dříve vzniklých nebezpečných odpadů, nebezpečných materiálů a ostatních odpadů z radarové stanice, jakož i jakýchkoli nebezpečných odpadů, nebezpečných materiálů a ostatních odpadů, které doveze na radarovou stanici po dni účinnosti této Dohody. Česká republika včas odstraní či zlikviduje nevybuchlou municí nalezenou na radarové stanici.

6. Strany budou plně spolupracovat při výměně všech příslušných stávajících informací týkajících se ochrany životního prostředí a zdraví, včetně účinku elektromagnetického spektra. Spojené státy poskytnou České republice údaje a informace, které mají k dispozici, a umožní příslušným orgánům České republiky provádět na radarové stanici pravidelná měření a pozorování, která jsou potřebná k tomu, aby Česká republika mohla spravovat své programy v oblasti životního prostředí, monitorovat současný stav životního prostředí a sledovat uplatňování standardů v oblasti životního prostředí, zdraví a bezpečnosti.

7. Pokud monitoring nebo pozorování prováděná příslušnými orgány České republiky nasvědčují tomu, že došlo k jakémukoli zjevnému porušení platných standardů v oblasti životního prostředí, zdraví nebo bezpečnosti činností Spojených států v České republice nebo v důsledku této činnosti, Česká republika informuje Spojené státy o takovém zjevném porušení. Spojené státy vyrozumí Českou republiku o tom, jaká opatření k nápravě hodlají přijmout. Česká republika následně vyrozumí Spojené státy, pokud se nebude domnívat, že navrhovaná opatření k nápravě jsou dostatečná. Pokud Spojené státy nebudou souhlasit, že došlo k porušení, nebo pokud se strany nebudou moci shodnout na potřebných opatřeních k nápravě, strany budou konzultovat za účelem vyřešení této neshody.

8. Česká republika bude neprodleně informovat Spojené státy o možných mimořádných událostech v oblasti životního prostředí, zdraví a bezpečnosti majících jiného původce než Spojené státy, které mohou mít vliv na zdraví a blaho příslušníků ozbrojených sil, civilní složky, dodavatelů Spojených států, zaměstnanců dodavatelů Spojených států a závislých osob nebo na jejich povolené činnosti, a

neprodleně přijme opatření k řešení takových mimořádných událostí. Spojené státy budou neprodleně informovat Českou republiku o možných mimořádných událostech v oblasti životního prostředí, zdraví a bezpečnosti, způsobených jejich činností v České republice, a neprodleně přijme opatření k řešení takových mimořádných událostí.

9. Spojené státy poskytnou v rozsahu potřebném pro ekologicky šetrné nakládání s nebezpečnými odpady Ministerstvu životního prostředí České republiky veškeré informace požadované podle Basilejské úmluvy o řízení pohybu nebezpečných odpadů přes hranice států a jejich zneškodnění, sjednané v Basileji dne 22. března 1989 ("Basilejská úmluva"), jejíž stranou je Česká republika, ohledně pohybu nebezpečných odpadů přes hranice států. Ministerstvo životního prostředí České republiky vykonává funkci příslušného orgánu pro účely požadovaných notifikací nebo prováděcích dohod podle Basilejské úmluvy.

Článek XVI

Nároky na náhradu škody

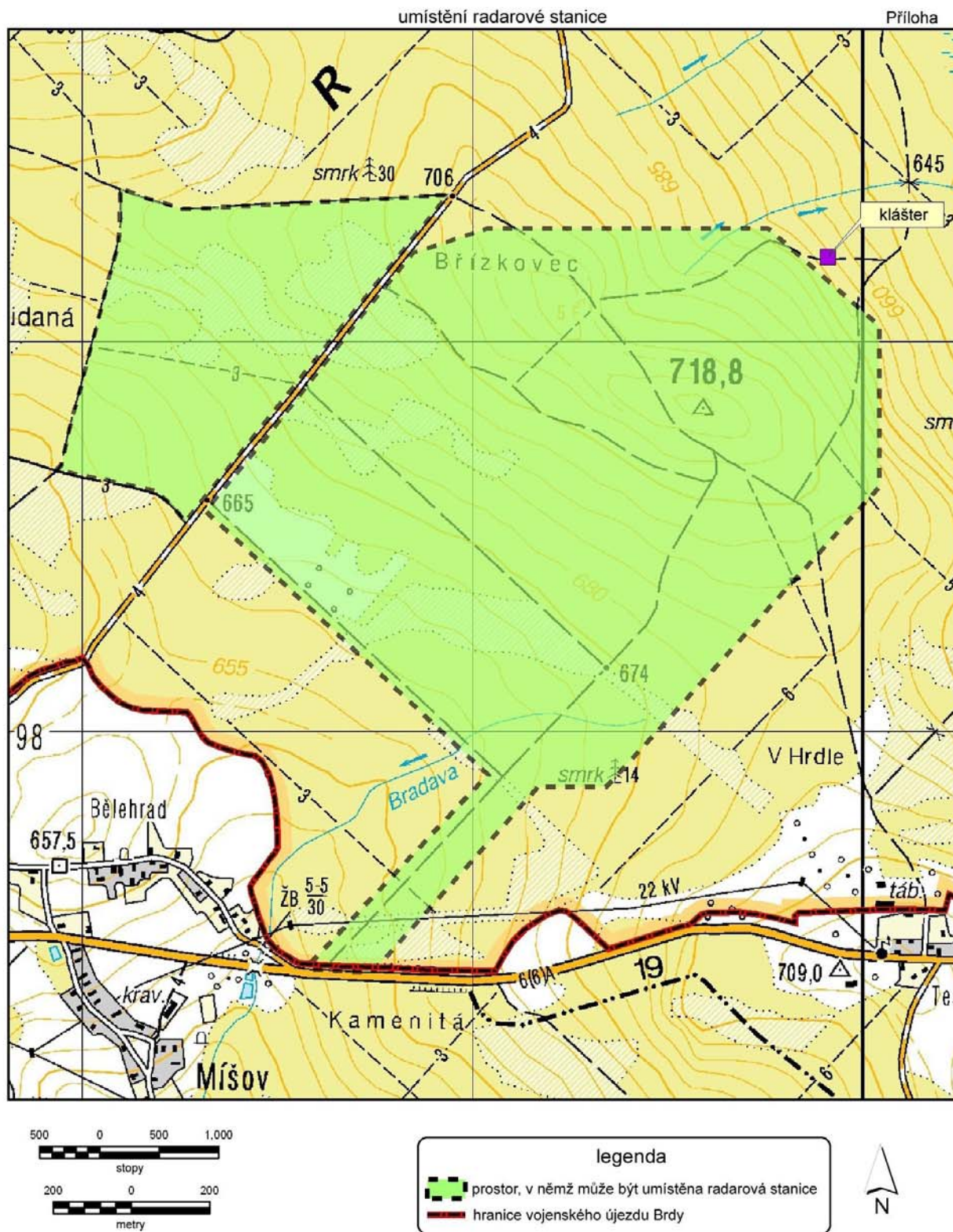
1. Nároky na náhradu škody se řeší v souladu s ČR-USA SOFA a článkem VIII NATO SOFA.
2. Strany se dohodnou na nejvhodnějším způsobu řešení jakéhokoli případně vzniklého nároku, na který se nevztahuje ČR-USA SOFA a NATO SOFA, v souladu se svým příslušným vnitrostátním právem. Česká republika nepřevzme odpovědnost za jakékoli škody způsobené prvky systému protiraketové obrany Spojených států za předpokladu, že takové škody nejsou způsobeny jednáním nebo opomenutím České republiky.

3. Při provádění tohoto článku se strany sejdou, na žádost kterékoli ze stran, s cílem včas dosáhnout vzájemně přijatelného, čestného a spravedlivého vyřešení nároků s ohledem na okolnosti a příslušné závazky stran.

Článek XVII

Provádění a spory

1. Závazky stran podle této Dohody jsou podmíněné dostupností prostředků vyčleněných na takové účely. Pokud příslušné orgány některé ze stran nepřidělí prostředky na plnění závazků podle této Dohody, tato strana vyrozumí druhou stranu a strany se sejdou s cílem dosáhnout dohody o vzájemně přijatelném způsobu řešení vzniklé situace. Tímto odstavcem nejsou dotčeny jakékoli závazky stran vyplývající z jiných mezinárodních dohod, včetně NATO SOFA a ČR-USA SOFA. Do smluv, které Spojené státy uzavírají za účelem výstavby radarové stanice, Spojené státy zahrnou pro případ ukončení platnosti takové smlouvy požadavky slučitelné se závazky Spojených států podle článku XV této Dohody.
2. Strany nebo jejich výkonné orgány nebo jejich pověřenci mohou případně uzavírat za účelem provádění ustanovení této Dohody prováděcí ujednání. Taková prováděcí ujednání se uzavírají písemně a jejich ustanovení budou slučitelná s ustanoveními této Dohody.
3. Jakékoli spory mezi stranami týkající se výkladu nebo provádění této Dohody se řeší jednáním mezi stranami bez použití jakékoli vnější jurisdikce, pokud se strany výslovně nedohodnou jinak.

Článek XVIII

Vstup v platnost, změny a doba platnosti

1. Tato Dohoda se sjednává na dobu neurčitou a vstoupí v platnost třicet dnů od data pozdějšího z písemných oznámení, kterými se strany vzájemně informují o splnění všech svých vnitrostátních postupů potřebných pro vstup této Dohody v platnost.
2. Tato Dohoda může být změněna písemnou dohodou stran.
3. Platnost této Dohody může být ukončena kteroukoli ze stran jeden rok ode dne doručení písemné výpovědi druhé straně diplomatickou cestou. Po ukončení platnosti této Dohody mají Spojené státy dvanáct měsíců na dokončení stažení svého personálu, vybavení a vojenského materiálu nacházejícího se na území České republiky na základě této Dohody. V průběhu stahování se nadále aplikuje ČR-USA SOFA a tato Dohoda, s výjimkou článků II a X této Dohody. Pokud se strany výslovně nedohodnou jinak, v průběhu stahování nelze aktivovat radar.

NA DŮKAZ ČEHOŽ níže podepsaní, jsouce k tomu řádně zmocnění, podepsali tuto Dohodu.

Dáno v Praze dne 8. července 2008 ve dvou původních vyhotoveních v jazyce českém a anglickém, přičemž obě znění mají stejnou platnost.

ZA ČESKOU REPUBLIKU:

ZA SPOJENÉ STÁTY AMERICKÉ:

O čem se psalo před šesti lety...

2.10.2002

Štít proti raketám může vyrůst v Česku

Lubomír Světnička, natoaktual.cz

Česká republika se možná stane srdcem evropské protiraketové obrany. Strategická poloha uprostřed kontinentu ji předurčuje pro rozmístění radarů i samotných střel amerického obranného "deštníku". Po ministru Tvrdíkovovi hovořili o této možnosti také bezpečnostní experti z ministerstev zahraničí a obrany USA. Případné rozmístění systému je však otázkou několika let.

Střely by měly umět zasáhnout a zničit přilétající balistickou střelu. Systém je stále ve vývoji. Absolvoval zatím sedm zkoušek, z nichž pět bylo úspěšných. Pro obranu Evropy stačí jedno až tři místa, odkud lze obranné střely odpalovat.

Ministr Tvrdík kalkuluje s tím, že zapojení do programu by výhledově zajistilo relativně levnou obranu českého vzdušného prostoru. V rámci dohod o rozmístění raketových systémů by ho mohla střežit americká letadla.

"Může umožnit při stejných, nebo nižších nákladech výrazně vyšší stupeň obranyschopnosti České republiky. Je to pohled dopředu," řekl ministr Tvrdík pro ČTK. Jak Tvrdík uvedl, při návštěvě Washingtonu zahájil první konzultační etapu.

Ministerstvo obrany doposud prosazovalo nákup 24 nových nadzvukových stíhaček. Po srpnových povodních Tvrdík variantu se stíhačkami přehodnotil a během několika následujících měsíců by chtěl podle svých slov uzavřít smlouvu, která by jasně ukázala, že Česko má zájem vstoupit do amerického projektu.

"Domluvili jsme se na tom, že vznikne pracovní tým, který povede jednání se zástupci USA. Výsledek těchto jednání bude předložen k rozhodnutí vládě a parlamentu," řekl Tvrdík.

Americké rakety odmítli jen komunisté

Ministr Tvrdík již z Washingtonu předeslal, že se pokusí přesvědčit všechny politické strany včetně opozice, aby projekt podpořily. S rozmístěním raket na území ČR by podle slov svého místopředsedy Petra Nečase neměla žádný problém ODS. "Jedinou podmínkou je, aby u nás systém nebyl jenom umístěn, ale aby naše území také chránil," uvedl Nečas.

Souhlasil by i v případě, že by ostatní evropské státy své území Američanům nenabídl. Nečas soudí, že "názory některých evropských politiků jsou v tomto ohledu dost krátkozraké a hloupé."

Pro účast na americkém obranném systému by zvedli ruku také ministři Šimonovský a Rusnok. "Pokud to znamená větší bezpečnost pro Českou republiku za přiměřené peníze a naopak to nějaké peníze přinese, pak to přivítám," uvedl Rusnok.

Poukázal rovněž na to, že by rozmístění zbrojních systémů mohlo do Česka přivést investice. Shodl se však s lidoveckým kolegou na tom, že vládu musí o této věci poučit strategičtí odborníci.

Komunisté okamžitě reagovali s tím, že se zapojením země do systému protiraketové obrany zásadně nesouhlasí. Jak uvedl místopředseda KSČM Vojtěch Filip, takový krok by byl v rozporu s dosavadní zahraničně-politickou orientací země. "Považuji takové rozhodnutí za přípravu na válku, která je v rozporu s ústavním pořádkem České republiky," uvedl Filip.

Evropa je zatím opatrná

Americký tým na základě předchozích jednání ministrů obrany NATO v Evropě projekt se spojenci už konzultoval. Většina evropských spojenců je však zatím v reakcích na americký plán opatrná.

"Zdrženlivý postoj mnoha evropských zemí nicméně neznamená, že by na vývoji protiraketové obrany s USA nespolečně pracovaly. Případné zapojení České republiky do vývoje systému protiraketové obrany tak může znamenat zisk významných zakázek pro české

firmy a prohloubení spolupráce v oblasti vývoje velmi sofistikovaných vojenských technologií," uvedl politolog Petr Suchý z Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně.

Ačkoliv celý projekt obrany má podle Pentagonu stát až 64 miliard dolarů, Spojené státy svým spojencům nabízejí i účast bez finančního příspěví - nepeněžního vkladu. "Tím může být aktivní účast expertů, nebo možnost přijetí radarových a informačních senzorů na našem území," vysvětlil Tvrdík.

Na území České republiky už jsou umístěny alianční prostředky tohoto typu, propojení s novým systémem by umožnilo využívat také protiraketové střely. "Ať už bude osud systému protiraketové obrany jakýkoli, případná spolupráce České republiky s USA a dalšími spojenci na jeho vývoji dále posílí jejich vazby," uvedl politolog Petr Suchý.

USA budují první základnu NMD

Spojené státy začaly se stavbou prvních objektů protiraketové obrany letos v červnu na základně ve Fort Greely na Aljašce. Základna leží zhruba 160 kilometrů jihovýchodně od města Fairbanks a podle oficiálních informací z Pentagonu má být součástí právě systému národní raketové obrany (NMD).

Ve Fort Greely by během dvou let mělo vzniknout šest raketových sil, které budou zapuštěny v 35 metrů pod zemským povrchem. Podle údajů z Pentagonu má být od září 2004 základna zcela připravena k odpalování záchytných raket proti útočícím balistickým střelám. Jen vybudování komplexu ve Fort Greely přitom přijde USA na více jak 300 milionů dolarů. Celý systém NMD pak bude podle odhadů stát přes 60 miliard dolarů.

O zahájení prací rozhodla vláda prezidenta George Bushe s odůvodněním, že nový americký systém protiraketové obrany je nutný pro ochranu USA a Evropy před možnými útoky zemí, jakými jsou Irák a Severní Korea.

Výstavbu na Aljašce přitom odstartovaly Spojené státy jen dva dny poté, co jednostranně odstoupily od smlouvy o nerozmístování raketových systémů - ABM.

Vypovězení smlouvy z roku 1972 tvrdě kritizovalo Rusko a své výhrady dávali najevo i někteří spojenci USA v NATO. Porušením ABM se naruší strategická rovnováha a svět ustoupí nazpět v odzbrojovacích snahách. Dohoda totiž zapovídala vybudování systémů protiraketové obrany chránící celé území státu.

Právě v červnu skončila šestiměsíční výpovědní lhůta, když předtím prezident Bush loni v prosinci vypovězení smlouvy formálně oznámil. "Smlouva ABM nám neumožňovala chránit náš národ a naše přátele," prohlásil tehdy Bush s ohledem na teroristické útoky z 11. září.

Testy záchytných raket pokračují

Je 15. července 2002 a americké ministerstvo obrany si připisuje první zcela úspěšný test systému protiraketové obrany. Střela mající zničit nepřátelskou raketu byla odpálena z atolu Kwajalein v jižní části Tichého oceánu 21 minut poté, co útočná raketa, upravená verze mezikontinentální střely Minuteman II, odstartovala přibližně ze 7,7 tisíce kilometrů vzdálené kalifornské Vandenbergovy vojenské základny.

Obranná raketa zasáhla útočnou 231 kilometrů nad zemským povrchem. Záchytná střela má dvě části: raketový nosič, který ji urychlí, a vlastní ničící zařízení s vlastním pohonem, které likviduje nepřátelskou hlavici mechanickým nárazem. V poslední fázi letu se přitom střela řídí podle hvězd.

V pořadí čtvrtý pokus v rámci programu NMD bedlivě sledovali jak zástupci Pentagonu, tak veřejnost. Odpůrci programu uspořádali několik demonstrací. Zástupci amerického ministerstva obrany, sdělili, že všechny systémy pracovaly podle očekávání. Ze tří předcházejících pokusů dva selhaly zcela a jeden znamenal částečný úspěch. Poslední pokus loni v červenci se nevydařil a tehdejší prezident Bill Clinton další práci na štítu pozastavil.

Úspěšný test povzbudil americkou administrativu. Prezident Bush následně požádal Kongres o 8,3 miliardy dolarů pro financování výzkumu protiraketové obrany a na další zkoušky. Jediný test systému přitom stojí přibližně sto milionů dolarů. ●